

TEKSTİL, HAZIRGIYIM VE DERİ ÜRÜNLERİ SEKTÖRLERİ RAPORU

SANAYİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sektörel Raporlar ve
Analizler Serisi

İçindekiler

Grafikler Listesi.....	3
Tablolar Listesi.....	4
Kısaltmalar Listesi.....	5
YÖNETİCİ ÖZETİ	6
1.SEKTÖRLERİN GENEL DURUMU.....	7
1.1. Sektörlerin Dünya Ekonomisi ve AB Ülkelerindeki Durumu	7
1.2. Sektörlerin Türkiye’deki Genel Durumu.....	10
1.3. Sektörlerin Kapsamları, Üretilen Başlıca Ürünler ve Üretim Eğilimleri.....	11
1.4. Sektörlerin Alt Sektörleri ve Etkileşim Halinde Olduğu Diğer Sektörler	13
1.5. Sektörlerin Bölgesel Yapısı ve Kümelenmeler	16
1.6. Sektörlerin Kapasite Kullanımı	18
1.7. Sektörlerin İşyeri Sayısı ve İstihdamı	19
1.8. Sektörlerin Üretim Endeksi	21
1.9. Sektörlerin Ciroyu	21
1.10. Sektörlerin Katma Değeri	22
1.11. Sektörlerin Ar-Ge Faaliyetleri	22
1.12. Sektörlerin Elektrik Tüketimi.....	24
1.13. Sektörlerin Dış Ticareti	25
1.14.Sektörlerin Maliyet Bileşenleri	34
1.15. Sektörlerin 2023 Projeksiyonu	36
2. SEKTÖRLERİN SON ALTI AYLIK DEĞERLENDİRMESİ	38
2.1. Son Dönemde Sektörlere İlişkin Türkiye ve Dünyadaki Gelişmeler	38
2.2. Sektörlerin Üretim Endeksi Değerlendirmesi.....	42
2.3. Sektörlerin Kapasite Kullanım Oranı Değerlendirmesi.....	43
2.4. Sektörlerin İhracat ve İthalat Değerlendirmesi	45
2.5.Sektörlerin Ciro Endeksi Değerlendirmesi	47
KAYNAKÇA	49

Grafikler Listesi

Grafik 1 - Dünyada Başlıca Tekstil İhracatçıları ve İhracat Miktarları (2017, milyar dolar).....	7
Grafik 2 - Dünyada Başlıca Hazırgiyim İhracatçıları ve İhracat Miktarları (2017, milyar dolar) ...	7
Grafik 3 - Dünyada Başlıca Deri Ürünleri İhracatçıları ve İhracat Miktarları (2017, milyar dolar)	8
Grafik 4 - Dünyada Başlıca Tekstil İthalatçıları ve İthalat Miktarları (2017, milyar dolar)	9
Grafik 5 - Dünyada Başlıca Hazırgiyim İthalatçıları ve İthalat Miktarları (2017, milyar dolar).....	9
Grafik 6 - Dünyada Başlıca Deri Ürünleri İthalatçıları ve İthalat Miktarları (2017, milyar dolar)	10
Grafik 7 - Kapasite Kullanım Oranı (%)	18
Grafik 8 - Yıllara Göre İstihdam Endeksi (2010=100)	20
Grafik 9 - Sanayi Üretim Endeksi (2010=100)	21
Grafik 10 - Sanayi Ciro Endeksi (2010=100)	21
Grafik 11 - Sanayi Sektörlerinin Elektrik Tüketimleri (2016)	24
Grafik 12 - Yıllar İtibariyle Tekstil Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar).....	25
Grafik 13 - Tekstil Sektörü Ürün Bazlı Dış Ticaretimiz	26
Grafik 14 - Yıllar İtibariyle Hazırgiyim Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar)	28
Grafik 15 - Hazırgiyim Sektörü Ürün Bazlı Dış Ticaretimiz	29
Grafik 16 - Yıllar İtibariyle Deri Ürünleri Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar)	31
Grafik 17 - Deri Ürünleri Sektörü Ürün Bazlı Dış Ticaretimiz (2017)	32
Grafik 18 - Tekstil Sektöründe Yaklaşık Maliyet Bileşenleri (Genel)	35
Grafik 19 - Tekstil Sektöründe Yaklaşık Maliyet Bileşenleri (Boya Terbiye İşletmeleri).....	35
Grafik 20 - Hazırgiyim Sektöründe Yaklaşık Maliyet Bileşenleri.....	36
Grafik 21 - Deri Ürünleri Sektöründe Yaklaşık Maliyet Bileşenleri.....	36
Grafik 22 - İlk Yarı Üretim Endeksi (2010=100)	42
Grafik 23 - İkinci Yarı Üretim Endeksi (2010=100)	43
Grafik 24 - İlk Yarı Kapasite Kullanım Oranı (%)	44
Grafik 25 - İkinci Yarı Kapasite Kullanım Oranı (%).....	44
Grafik 26 - Aylar İtibariyle Tekstil Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar)	45
Grafik 27 - Aylar İtibariyle Hazırgiyim Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar).....	46
Grafik 28 - Aylar İtibariyle Deri Ürünleri Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar).....	47
Grafik 29 - İlk Yarı Ciro Endeksi (2010=100)	48
Grafik 30 - İkinci Yarı Ciro Endeksi (2010=100)	48

Tablolar Listesi

Tablo 1- THD Sektörleri Temel Göstergeleri	10
Tablo 2 - THD Sektörleri Ağırlıklı Üretim Haritası.....	16
Tablo 3 - THD Sektörleri İşletme Büyüklükleri Dağılımı ve Çalışan Sayıları	19
Tablo 4 - Tekstil Sektöründe Ücretli Çalışanların Eğitim Durumları Karşılaştırılması (2015 yılı)	20
Tablo 5 - Faktör Maliyeti ile Katma Değer (milyon TL).....	22
Tablo 6 - Ticari Kesim Ar-Ge Harcaması	23
Tablo 7 - Ticari Kesim Ar-Ge İnsan Gücü	23
Tablo 8 - Türkiye'nin THD Sektörleri Dış Ticareti (2017, milyon dolar).....	25
Tablo 9 - En Fazla Tekstil İhracatı Yaptığımız Ülkeler ve İhracat Miktarı (milyon dolar).....	27
Tablo 10 - En Fazla Tekstil İthalatı Yaptığımız Ülkeler ve İthalat Miktarı (milyon dolar)	28
Tablo 11 - En Fazla Hazırgiyim İhracatı Yaptığımız Ülkeler ve İhracat Miktarı (milyon dolar) ...	30
Tablo 12 - En Fazla Hazırgiyim İthalatı Yaptığımız Ülkeler ve İthalat Miktarı (milyon dolar)	30
Tablo 13 - En Fazla Deri Ürünleri İhracatı Yaptığımız Ülkeler ve İhracat Miktarı (milyon dolar)	33
Tablo 14 - En Fazla Deri Ürünleri İthalatı Yaptığımız Ülkeler ve İthalat Miktarı (milyon dolar).	33

Kısaltmalar Listesi

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AR-GE	Araştırma Geliştirme
DTÖ	Dünya Ticaret Örgütü
GSYH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
GTİP	Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu
GWh	Gigavat Saat
ITC	Uluslararası Ticaret Merkezi
İTKİB	İstanbul Tekstil Konfeksiyon İhracatçılar Birliği
Kg	Kilogram
KOBİ	Küçük ve Orta Ölçekli İşletme
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
TCMB	Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TEDAŞ	Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi
THD	Tekstil, Hazırgiyim ve Deri Ürünleri
TİM	Türkiye İhracatçılar Meclisi
TTIP	Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı
TTSİS	Türkiye Tekstil Sanayi İşverenleri Sendikası
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TZE	Tam Zaman Eşdeğerli
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü

YÖNETİCİ ÖZETİ

Tekstil, hazır giyim ve deri ürünleri (THD) sektörleri tarımdan perakende sektörüne kadar çok farklı sektörlerle işbirliğini sürdürmekte ve dünya ihracatı içerisinde %6'lık pay almaktadır.

Sektörlerde standart ürünlerde üretim, işçiliğin göreceli ucuz olduğu ülkelere yönelmekte, nitelikli ürünlerde ve teknik tekstillerde Avrupa Birliği (AB) ülkeleri, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Çin'in yatırımları devam etmektedir. Ülkelerin genel ekonomileri elbette ki THD sektörlerini de etkilemektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'nın Kasım 2017 tarihli Finansal İstikrar Raporu'nda; küresel iktisadi faaliyetteki toparlanmanın, genele yaygın olmamakla birlikte, Gelişmekte Olan Ülkelerden gelen destekle sürmekte olduğu, Çin'de artan iç talebin ve 2017 yılı ilk yarısında beklentilerin üzerinde gelen Çin büyüme performansının, küresel büyümeyi desteklediği belirtilmektedir.

Ülkemiz açısından bakıldığında, THD sektörlerinde pazar çeşitlenmesi, sürdürülebilirlik ve nitelikli üretim konularının ön plana çıktığı görülmektedir. Ülkemiz THD sektörleri toplamda **28 milyar dolar ihracat** ve yaklaşık **1 milyon kişiye (kayıtlı) istihdam sağlamaktadır**. Sektörlerin tasarım ve yenilikçilik anlamında bugün ulaştığı nokta küçümsenemez boyuttadır.

Sürekli değişen rekabet ortamında sektörler nasıl ayakta kalacaklarını öğrenmiş, ihracat odaklı büyüme hedefiyle AB ile mevzuat uyumunu sağlamış, kalite ve verimlilik noktasında dünyada iddialı bir noktaya ulaşılmıştır. Küresel pazarda bizi ön sıralara taşıyan ve ülke imajımızı güçlendiren THD sektörümüz, entegre üretim yapısı sayesinde, dünya THD ihracatında %3'lük paya sahip olmuştur.

Türkiye ekonomisi içinde çok güçlü ileri ve geri bağlantıları olan bu sektörlerdeki rekabet gücünün sürdürülmesi büyük önem taşımaktadır. Geçmişin köklü geleneklerinden yola çıkılarak başlanan bu uzun yolculukta, ülkemiz THD sektörleri küresel pazarda söz sahibidir.

1. SEKTÖRLERİN GENEL DURUMU

1.1. Sektörlerin Dünya Ekonomisi ve AB Ülkelerindeki Durumu

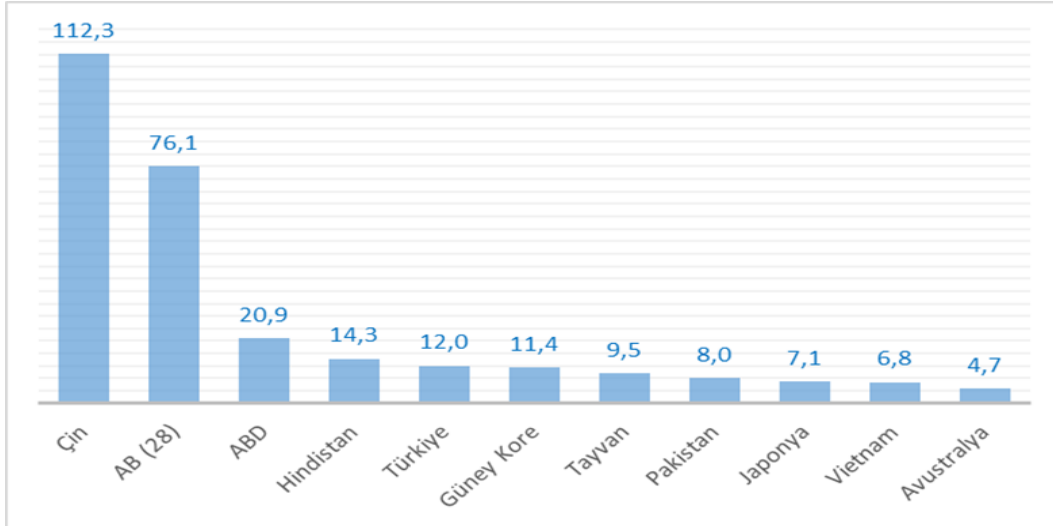
Tekstil sektöründe 2014 yılında 363,1 milyar dolar, 2015 yılında 332,7 milyar dolar olan dünya ihracatı 2016 yılında 321,6 milyar dolar, 2017 yılında 328,7 seviyelerindedir.

Hazırgiyimde 2014 yılında 473,1 milyar dolar, 2015 yılında 440,2 milyar dolar olan dünya ihracatı 2016 yılında 434 milyar dolar, 2017 yılında 452,9 milyar dolardır.

Deri ürünleri sektöründe ise 2014 yılında 267,6 milyar dolar, 2015 yılında 250 milyar dolar olan dünya ticareti 2016 yılında 237,1 milyar dolara, 2017 yılında ise 255,2 milyar dolara ulaşmıştır.

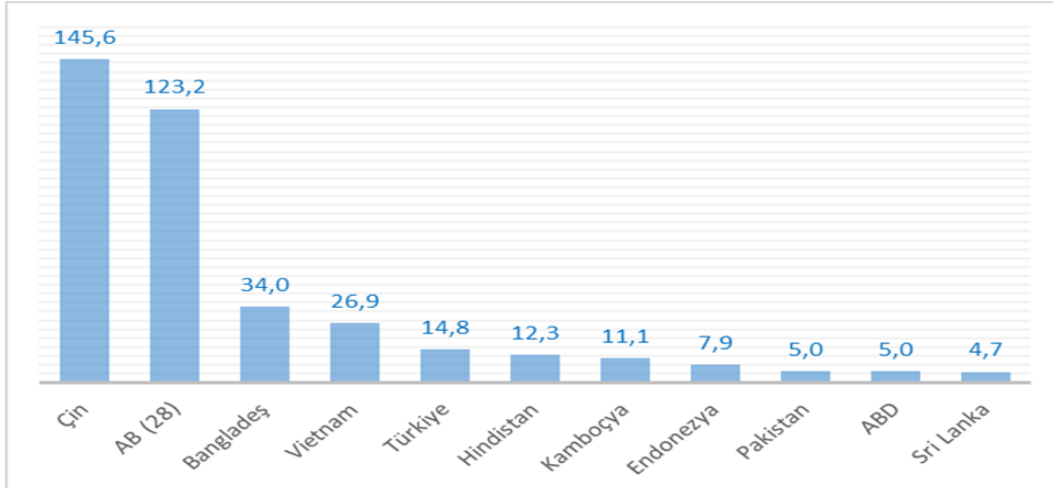
Tekstil, hazırgiyim ve deri ürünleri sektörlerinde öne çıkan ülkeler aşağıda yer almaktadır;

Grafik 1 - Dünyada Başlıca Tekstil İhracatçıları ve İhracat Miktarları (2017, milyar dolar)

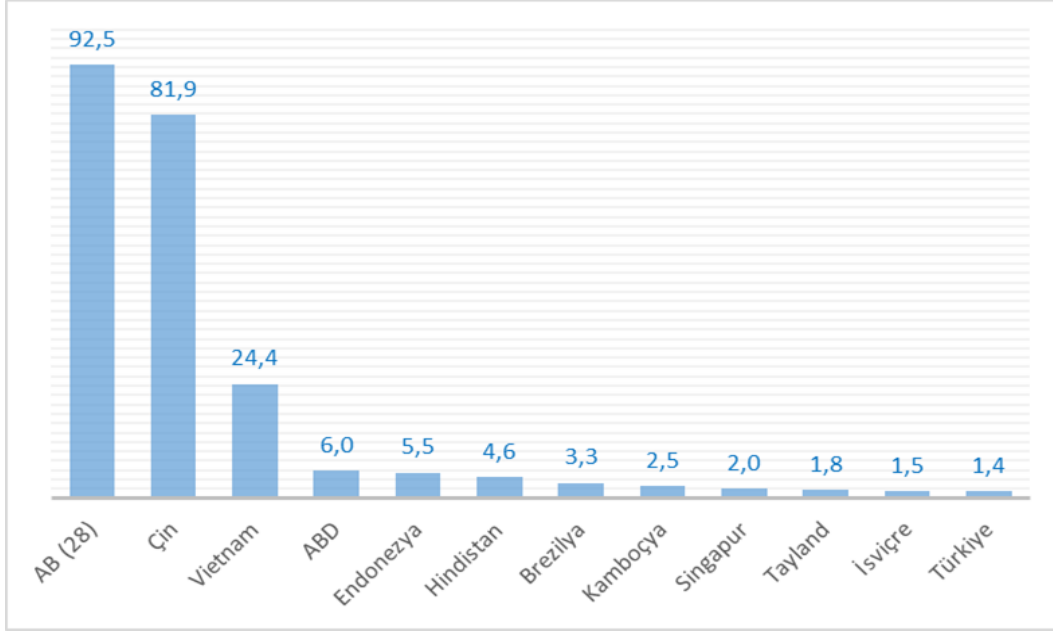
Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC)TradeMap

Grafik 2 - Dünyada Başlıca Hazırgiyim İhracatçıları ve İhracat Miktarları (2017, milyar dolar)

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC)TradeMap

Grafik 3 - Dünyada Başlıca Deri Ürünleri İhracatçıları ve İhracat Miktarları (2017, milyar dolar)

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC)TradeMap

Dünyanın en büyük THD üreticisi ve ihracatçısı olan Çin'in 2017 yılında dünya tekstil ihracatından aldığı pay %34, hazır giyim ihracatından aldığı pay %32 ve deri ürünleri ihracatından aldığı pay %32 civarındadır.

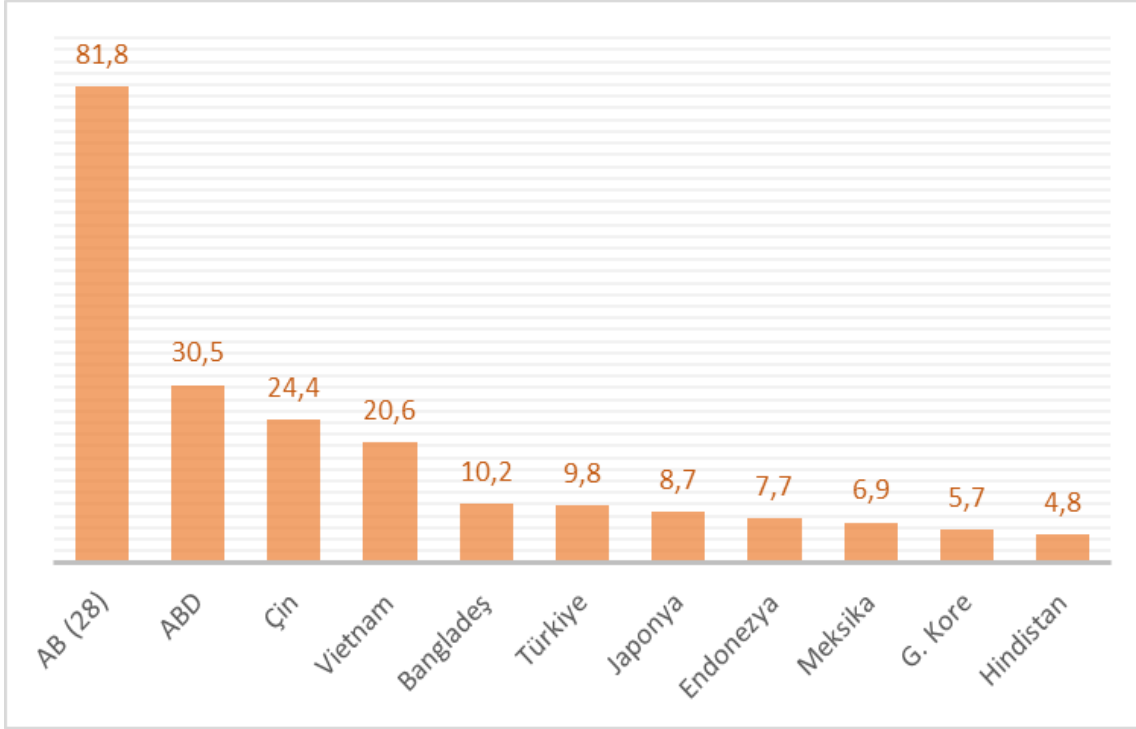
Dünya yapay elyaf (suni ve sentetik) üretiminin yarıdan fazlasını gerçekleştiren Çin, aynı zamanda en büyük pamuk tüketicisi ve ikinci büyük pamuk üreticisidir. Küresel pamuk stoğunun %50'sinden fazlasını elinde tutan Çin'in hükümet politikalarındaki değişiklikler pamuk fiyatlarını etkilemektedir. Sadece Çin değil ABD ve Hindistan da pamuk politikalarıyla fiyatları değiştirebilmektedir.

Tekstil ve hazır giyim sektörlerinde AB ülkeleri; tasarım ve moda kavramlarıyla ön plana çıkmakta, tüketici alışkanlıklarını yönlendirebilmektedir. Üretimlerini Çin, Türkiye, Bangladeş, Vietnam gibi büyük üreticilere yaptıran AB ülkeleri içerisinde tekstil ve hazır giyim sektörlerinin her ikisinde de Almanya, İtalya, İspanya, Fransa, Belçika, Birleşik Krallık ve Hollanda'nın ihracatta ön plana çıktığı görülmektedir.

Deri ürünleri sektörü ihracatında ise AB ülkeleri içerisinde İtalya, Fransa, Almanya, Belçika ve Hollanda ön sıralarda yer almaktadır.

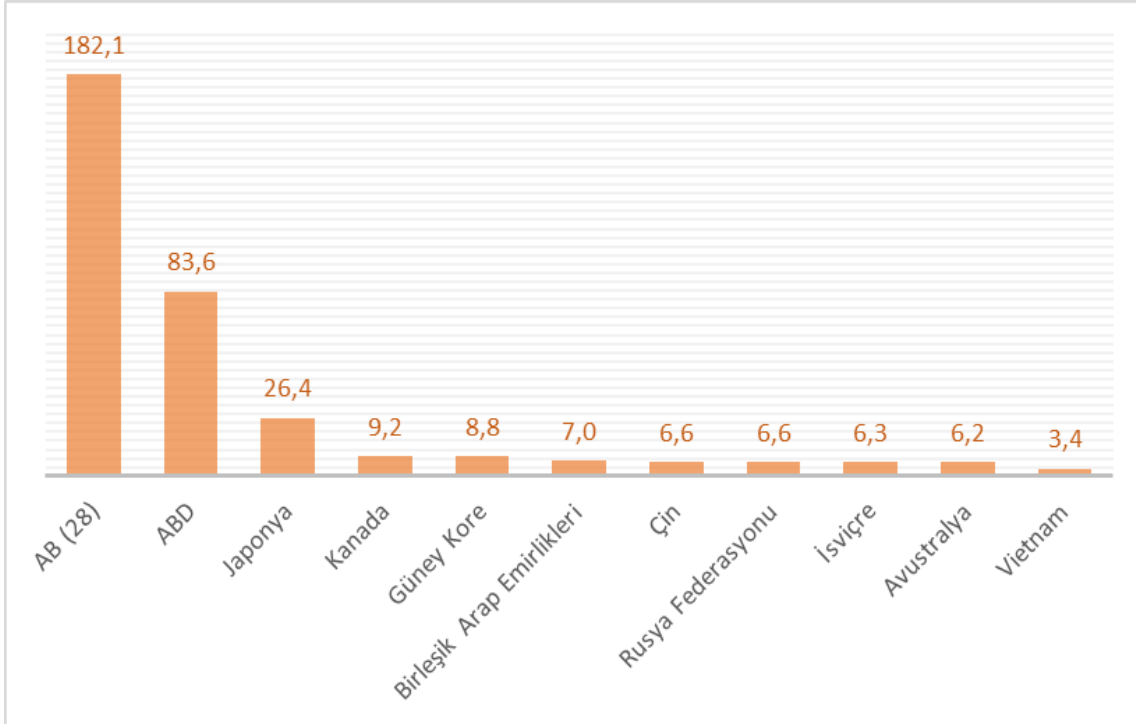
Tekstil, hazır giyim ve deri ürünleri sektörlerinde en yüksek ithalatı gerçekleştiren ülkeler ise aşağıda yer almaktadır;

Grafik 4 - Dünyada Başlıca Tekstil İthalatçıları ve İthalat Miktarları (2017, milyar dolar)

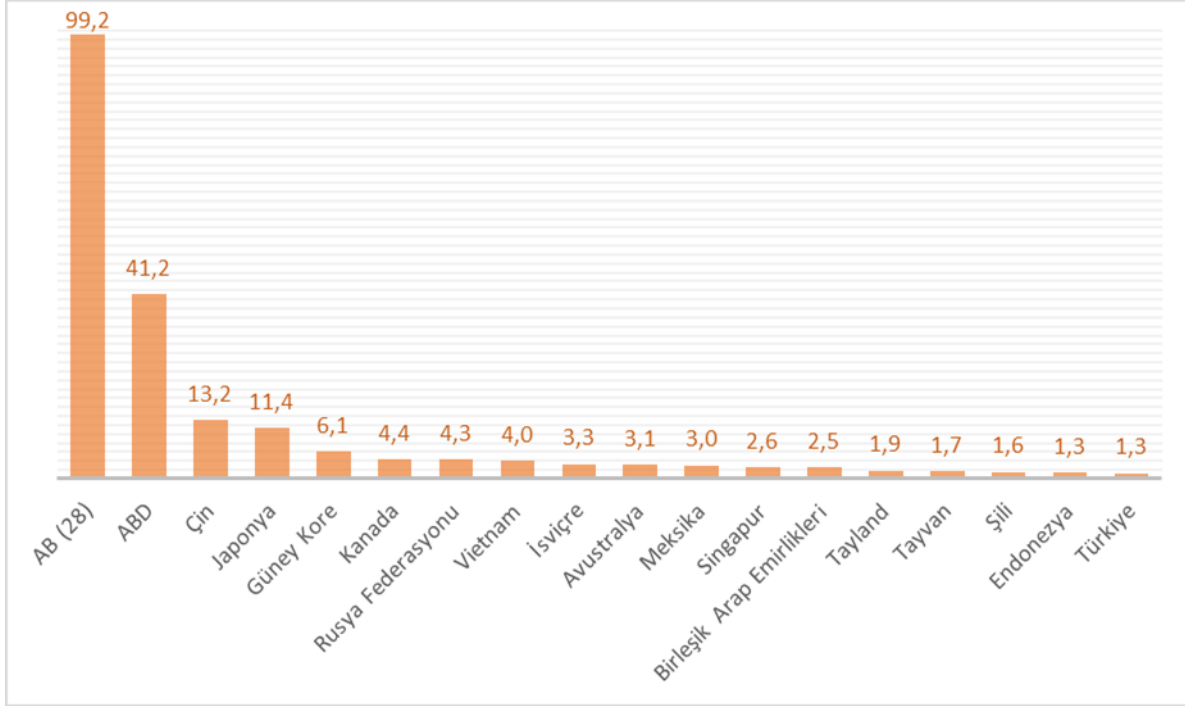
Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC)TradeMap

Grafik 5 - Dünyada Başlıca Hazırgiyim İthalatçıları ve İthalat Miktarları (2017, milyar dolar)

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC)TradeMap

Grafik 6 - Dünyada Başlıca Deri Ürünleri İthalatçıları ve İthalat Miktarları (2017, milyar dolar)

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC)TradeMap

1.2. Sektörlerin Türkiye'deki Genel Durumu

Tablo 1- THD Sektörleri Temel Göstergeleri

	Üretim Değeri 2015, milyar dolar	İhracat 2017, milyar dolar	İstihdam 2017	İşyeri 2017
Tekstil	33	12,0	422.166	16.843
Hazırgiyim	23	14,8	493.952	33.071
Deri Ürünleri	3	1,4	61.750	6.451
Toplam	59	28,2	977.868	56.365

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), Ticaret Merkezi (ITC)TradeMap

Sağladığı istihdam ve dış ticaret fazlası ile THD sektörleri, imalat sanayi üretim değerinin %15'ini oluşturmakta, imalat sanayinde yaratılan katma değerinin %17'sini sağlamaktadır.

Tekstil ve hazırgiyim sektörlerimizin bugünkü gelişim düzeyi ABD ve AB pazarlarına yapılan ihracat ağırlıklı üretimle gerçekleşmiştir. 1996 yılında AB ile gerçekleştirdiğimiz Gümrük Birliği Anlaşması sayesinde, bu tarihten itibaren AB pazarına kotasız ihracat yapma imkânı elde edilmiştir. 2007 yılı sonrasında AB pazarına tekstil ve hazırgiyim sektörlerinde kotasız ihracat yapmaya başlayan Çin karşısında Türkiye, kaliteyi düşürerek fiyatta rekabet etme yolunu değil, moda/marka eksenli ve katma değeri yüksek ürünler üreterek var olma yolunu seçmiştir.

Son dönemde ülkemizdeki büyük perakende şirketlerinin belli orandaki hisselerinin uluslararası yatırım şirketlerine satışı neticesinde, şirketlerimizin yurtdışında mağazalaşma süreci

hızlanmıştır. Uluslararası yatırım şirketlerinin Türk şirketlerine ortak olma isteği aynı zamanda Türk şirketlerinin başarılarının takip edildiğinin de bir göstergesidir.

Türkiye, 2017 yılı dünya tekstil ihracatından aldığı %3,7'lik pay ile ülke bazlı sıralamada 6'ncı, dünya hazır giyim ihracatından aldığı %3,3'lük pay ile yine 6'ncı büyük ihracatçı konumundadır. Deri ürünleri ihracatında ise ülkemiz %0,6 paya sahip olup ülke bazlı sıralamada 25. ihracatçı konumundadır.

Deri ürünleri sektöründe kaliteli deri tedarikinde yaşanan sıkıntılar, suni deri ürünlerinin pazarda kapladığı alan ve hedef pazarlarda yaşanan gelişmeler, sektörün ticaret rakamlarını etkilemektedir. Son dönemde spor kullanım amaçlı ayakkabıların sayılarında örgü kumaşların kullanımı yaygınlaşmıştır.

1.3. Sektörlerin Kapsamları, Üretilen Başlıca Ürünler ve Üretim Eğilimleri

Tekstil sektörü, hazır giyim sektörünün tedarik zinciri altında da yer alan geniş kapsamlı üretim yelpazesine sahiptir. Elyaf, iplik, örme/dokuma kumaş, keçe ve tufting yüzeylerin dâhil olduğu dokusuz yüzeyler, ev tekstili ürünleri, halılar, bunların yanında ağ, ip, tekstil kablo, taşıyıcı tekstil bandı, branda, koruyucu bez, filtre, paraşüt, fren bezi gibi teknik kullanıma yönelik teknik tekstiller, tekstil sektöründe yer almaktadır. Türk Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu'nun (GTİP) 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60 ve 63 fasıl grupları tekstil sektörü tanımı altında yer alan ürünlerin dış ticaret kodlarıdır.

Örme ve dokuma kumaştan imal edilmiş tüm giyim ürünleri ise hazır giyim sektöründe üretilmektedir. GTİP'in 61 ve 62 fasıl grupları hazır giyim sektörü tanımı altında yer alan ürünlerin dış ticaret kodlarıdır. Hazır giyim sektörü emek yoğun bir sektör olup tekstil sektöründe üretilen ürünlerin moda sektörüne yönelik olarak işlendiği, emek yoğun olması nedeniyle işçiliğin ucuz olduğu ülkelerin yatırım yaptığı bir sektör olarak değerlendirilmektedir.

Hayvan derileri ve kürkleri, deriden, kürkten, suni deriden, tekstil yüzeylerden imal edilmiş valiz, çanta, sandık, eldiven, kemer, koşum takımı, giyim ürünleri ve ayakkabılar ise deri ürünleri sektöründe üretilmektedir. GTİP'in 41, 42, 43 ve 64 fasıl gurupları deri ürünleri sektörü tanımı altında yer alan ürünlerin dış ticaret kodlarıdır. Geniş bir üretim alanında faaliyet gösteren bu sektör daha çok el emeğine dayanan ancak yüksek uzmanlık gerektiren bir sektördür.

Her üç sektörde de standart basit ürünlerin üretiminin ya da yüksek katma değerli ürünlerdeki basit aşamaların sanayileşmekte olan ülkelere bırakıldığı, teknik tekstillerin, moda/marka

ürünlerin ve otomasyona dayalı üretim yapısının gelişmiş ülkelerde tasarmlandığı görülmektedir. Kişiselleştirilebilen tasarımlar için teknolojik alt yapı çalışmaları gelişmiş ülkelerde hayata geçirilmektedir.

Küresel eğilimler incelendiğinde; yenilikçi ürünlere, sportif kıyafetlere, performans kumaşlarına ve kişiye özgü detaylar içeren ürünlere ilginin artmaya devam ettiği görülmektedir. Bunun yanında özel seri veya sınırlı sayıda üretim, tasarımcı imzası taşıyan koleksiyonlar gibi belirli sayıda üretimi içeren kavramların, perakende sektöründe önemi her geçen gün artmaktadır. Markalar tarafından sunulan bu özel tasarımlar, standart müşteri kitlelerinin dışında farklı tüketici kitlelerine erişimi ve müşterinin marka bağlılığını arttırmayı amaçlamaktadır. İnternet satışlarında da büyüme trendi görülmektedir.

Teknik tekstiller alanında gelişmeler yaşanmakta, tıbbi alanda tekstil malzemelerinden yapay organ yapımı konusunda çalışmalar devam etmekte, teknik tekstillerin araçlarda, yol yapımında, inşaatlarda yalıtım malzemesi olarak, nemden koruyucu sıva malzemesi olarak kullanımına sıklıkla rastlanmaktadır. Fotovoltaik (güneş ışığından elektrik enerjisi üreten) tekstiller ise giyilebilir teknolojiye örnektir. Askeri alanda uygulamalara başlanmış olan fotovoltaik tekstiller için günümüzde ağırlıklı olarak silikon esaslı güneş pilleri kullanılmaktadır. Ernst&Young Telekomünikasyon Raporu'na göre 2020 yılında giyilebilir teknolojiler pazarının dünyada 169 milyon cihaza ulaşması beklenmektedir.

İngiltere'de nano teknoloji ve fotokatalist teknolojisi kullanılarak üretilen elbise ve denim pantolonlar, içerdiği titanyum dioksit nanopartikülleri sayesinde havayı temizlemekte, kullanım esnasında yani güneş ışığı gördüğünde havadaki zararlı emisyonları parçalamakta, ardından nötralize olmakta ve giysi üzerindeki kirlilik yıkamayla uzaklaştırılmaktadır.

Türkiye'de bir yandan yurtdışında güçlü marka imajı olan firmalara üretim yapılmakta diğer yandan markalaşma, pazarlama, tasarım ve stratejiye daha fazla önem verilmektedir. Yüksek teknolojiye yönelik üretim çalışmaları yapılmakta, teknik ve fonksiyonel tekstilde yaşanan gelişmelerle sektör, yeni alanlara da taşınmaktadır.

Örneğin karbon fiber ipliklerin örülüp reçine ile kaplanması sonucu ortaya çıkan kompozit malzeme, hafifliği ve dayanıklılığı ile ön plana çıkmakta, bu özelliği ile otomotiv ve havacılık sektörlerinde lastik ve gövdenin hafifletilmesinde kullanımı konusunda çalışmalar

yapılmaktadır.(2008-2013 yılları arasında küresel karbon elyaf talebi yıllık %8 artarken, 2013-2015 yılları arasında talep %13 artmıştır)

TÜBİTAK tarafından desteklenen projelerde ise askeri amaçlı kullanıma dair teknik tekstillere (mikrodalga frekansındaki radara yakalanmayan tekstil gibi) yönelik ciddi çalışmaların gerçekleştirildiği görülmektedir.

Son yıllarda geri dönüşüm oldukça önemli hale gelmiştir. Üretim ve tüketim dünya genelinde artmakta, ekolojik ve ekonomik sebepler üretimin ve tüketimin her aşamasında geri dönüşümü zorunlu kılmaktadır. Gelişmiş ülkelerde atık malzemenin, ikincil hammadde olarak kullanıldığı görülmektedir. Ülkemizde de kullanılmış pamuğun geri dönüşümü ve pet şişelerden polyester iplik üretimi Uşak'ta gerçekleştirilmektedir.

Uşak, tekstil atıklarının toplanma ve işleme merkezi olarak önemini korumaktadır. Türkiye'nin ve dünyanın çeşitli yerlerinden toplandıktan sonra Uşak'a getirilen atıklar, kaba bir ayırma tabi tutulduktan sonra kesim işlemi uygulanmaktadır. Atıkların bir kısmıyla keçe yapılarak otomobil sanayi, yatak yapımı gibi alanlarda kullanılmakta, iplik haline getirilenlerden ev tekstil ürünleri, perde, kıyafet, koltuk kılıfı üretilebilmektedir. Geri dönüşümle bu atıklar tekrar ekonomiye kazandırılmaktadır.

Otomotiv, beyaz eşya, inşaat ve mobilya sektörlerinin ihtiyaç duyduğu keçelerin, tekstil atıklarının geri dönüştürülmesi suretiyle elde edilmesi mümkün olup İzmir'de ve Kayseri'de de bu alanda üretim yapılmaktadır.

Dünyada tüketici talepleri doğrultusunda çevre dostu tekstillerin üretimine yönelik yenilikçi projeler sürdürülebilirliğin sağlanması adına ön plana çıkmıştır. Sürdürülebilir tekstil üretimi (STeP) kavramı ülkemizde de üzerinde durulan önemli bir kavramdır. Soya liflerinden ve mısır dekstrozunun fermantasyonuyla elde edilen liflerden üretilmiş kumaşlar kullanılmaya başlanmıştır. Bir üniversitemizde, atık çaydan boyarmadde üretimi konusunda çalışmalar yapılmaktadır.

1.4. Sektörlerin Alt Sektörleri ve Etkileşim Halinde Olduğu Diğer Sektörler

Tekstil ve hazır giyim birlikte değerlendirildiğinde elyaftan başlayarak mamul giysi veya kullanım eşyasına kadar oldukça uzun bir üretim zincirine sahiptir. Her iki sektör genel itibarıyla elyaf, iplik, dokuma, örme, dokusuz yüzey, boya-terbiye, hazır giyim ve konfeksiyon alt sektörlerinden oluşmaktadır.

Tekstil sektörü pamuk, yün gibi ihtiyaç duyulan doğal elyaflar nedeniyle tarım ve hayvancılık sektörüyle, sentetik elyaflar nedeniyle petrokimya sanayii ile etkileşim halindedir. Boya-terbiye kimyasalları açısından kimya sanayii ile etkileşen sektör, hazır giyim ve konfeksiyonda aksesuar sanayii ile iç içedir. Ayrıca bu sektörler otomotivden, inşaata, ağır sanayiden tıba kadar pek çok sektörle teknik açıdan ilişki içindedir.

Deri ürünleri sektörü tabaklama ve deri işleme, saraciye ürünleri, deri giyim eşyası, kürkten eşya ve ayakkabı üretimi olmak üzere geniş alt sektör grubuna sahiptir. Üretimde ham deri ve kürk ihtiyacı sebebiyle hayvancılık sektöründen beslenen deri ürünleri sektörü, kullanılan deri işleme ve arıtma kimyasalları nedeniyle de kimya sektörüyle yakın ilişki içindedir.

Lojistik, perakende ve mağazacılık sektörleri ile etkileşim kaçınılmazdır.

Dünyanın önde gelen tekstil ve hazır giyim üreticilerinden biri olan ülkemiz bu avantajını yeni nesil üretim teknolojilerine ve makinelerine yaptığı yatırımlarla devam ettirmektedir. Makine sektörü ile yakın ilişki içinde olan TH sektörünün makine ithalatına ilişkin değerlendirmeler, International Textile Manufacturers Federation - Annual International Textile Machinery Shipment Statistics (Uluslararası Tekstil Üreticileri Federasyonu - Yıllık Uluslararası Tekstil Makineleri Sevkiyatı İstatistikleri) kapsamında aşağıda yer almaktadır (sadece yeni makine sevkiyatı);

Kısa elyaf (pamuk tipi) eğirme makineleri küresel sevkiyatında bir önceki yıla oranla 2014 yılında %15, 2015 yılında %8 düşüş yaşanmış ve 2015 yılında küresel sevkiyat 9.042.968 iğ seviyesinde kalmıştır. 2016 yılında ise bir önceki yıla oranla %12 düşüş yaşanmış ve 7,9 milyon iğ sevkiyat yapılmıştır. 2017 yılında ise 2016 yılına oranla % 21 oranında artış yaşanmıştır. Türkiye, 2014 yılında 594 bin iğ ile 4. büyük yatırımcı olmuştur. 2016 yılında ise Türkiye; Çin, Bangladeş, Vietnam, Hindistan ve Pakistan ile en büyük 6 yatırımcı arasında yer almıştır. 2017 yılında ise kısa elyaf eğirme makinelerinde en büyük 6 yatırımcı sırasıyla Çin, Hindistan, Özbekistan, Bangladeş, Pakistan ve Endonezya'dır.

2014 yılında bir önceki yıla oranla %70 artış göstererek 137.650 iğ seviyesinde gerçekleşen uzun elyaf (yün tipi) eğirme makinesi küresel sevkiyatı, 2015 yılında çok keskin bir düşüş (%61) göstermiş ve 53.796 iğ seviyesinde gerçekleşmiştir. 2016 yılında bir önceki yıla oranla %111 artış ile 114 bin iğ seviyesinde, 2017 yılında bir önceki yıla oranla %46 artış ile 165 bin iğ seviyesinde küresel sevkiyat gerçekleşmiştir.

Türkiye, uzun elyaf (yün tipi) eğirme makinelerinde 2013 ve 2014 yıllarında en büyük yatırımcı konumundadır. Türkiye'nin sevkiyatı 2014 yılında bir önceki yıla oranla %95 oranında artmış ve 67.000 iğ seviyesinde gerçekleşmiştir ki bu da küresel ticaretin %49'una tekabül etmektedir. 2015 yılında ise Türkiye'nin sevkiyatı %83 oranında düşmüş ve 11.160 iğ seviyesinde kalmıştır. 2016 yılına gelindiğinde ise Türkiye'nin sevkiyatı bir önceki yıla oranla %153 oranında artarak 27.800 iğ seviyesinde gerçekleşmiştir. 2017 yılında uzun elyaf (yün tipi) eğirme makinelerinde en büyük yatırımcı Çin'dir.

Open-end rotor yatırımları incelendiğinde 2016 yılında küresel sevkiyatın bir önceki yıla oranla %66 civarında artarak 634 bin rotoru geçtiği görülmektedir. 2016 yılında en büyük yatırımcılar sırasıyla Çin, Hindistan ve Türkiye'dir. 2017 yılında ise artış %24 oranında olmuş ve küresel sevkiyat 788 bin rotor civarında olmuştur.

Tek-ısıtıcılı çekimli tekstüre makineleri (ağırlıklı olarak poliamid filament için) küresel sevkiyatı 2016 yılında 8.500 iğ, 2017 yılında 1.060 iğ seviyelerindedir. İki-ısıtıcılı çekimli tekstüre makineleri (ağırlıklı olarak polyester filament için) küresel sevkiyatı 2017 yılında 340.000 iğ seviyelerindedir.

Mekiksiz (hava jetli, su jetli, kancalı, mekikçikli) dokuma makineleri küresel ticareti bir önceki yıla oranla 2017 yılında %12 artış göstermiştir (95.400 adet). Ayrı ayrı değerlendirildiğinde ise hava jetli 27.000, su jetli 36.200 ve kancalı/mekikçikli 32.000 adet civarlarındadır.

Elektronik düz örme makinesi küresel ticareti 2015 yılında bir önceki yıla oranla %52 artmış ve 70.137 makine, 2016 yılında ise 2015 yılına oranla %99 oranında artışla 139.600 makine seviyelerinde gerçekleşmiştir. 2016 yılı rakamlarına göre elektronik düz örgü makineleri yatırımında en büyük yatırımcı %73'lük pay ile (101.550 adet makine) Çin olmuştur. 2017 yılında ise 2016 yılına oranla %44 oranında artışla küresel sevkiyat, 202.000 makine seviyelerinde gerçekleşmiştir. 2017 yılı rakamlarına göre elektronik düz örgü makineleri yatırımında yine en büyük yatırımcı %76'lık pay ile (154.850 adet makine) Çin olmuştur.

Yuvarlak örme makinelerinin küresel ticareti 2016 yılında bir önceki yıla oranla %26 azalarak 26.200 adet seviyesinde gerçekleşmiştir. En büyük yatırımcı %43'lük payı ile Çin'dir, Çin'i sırasıyla Hindistan ve Bangladeş izlemektedir. 2017 yılında ise bir önceki yıla oranla %0,12 artış yaşanmıştır. En büyük yatırımcılar Çin, Hindistan ve Vietnam'dır.

1.5. Sektörlerin Bölgesel Yapısı ve Kümelenmeler

Sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin ağırlıklı üretimleri bölgesel özellik göstermektedir.

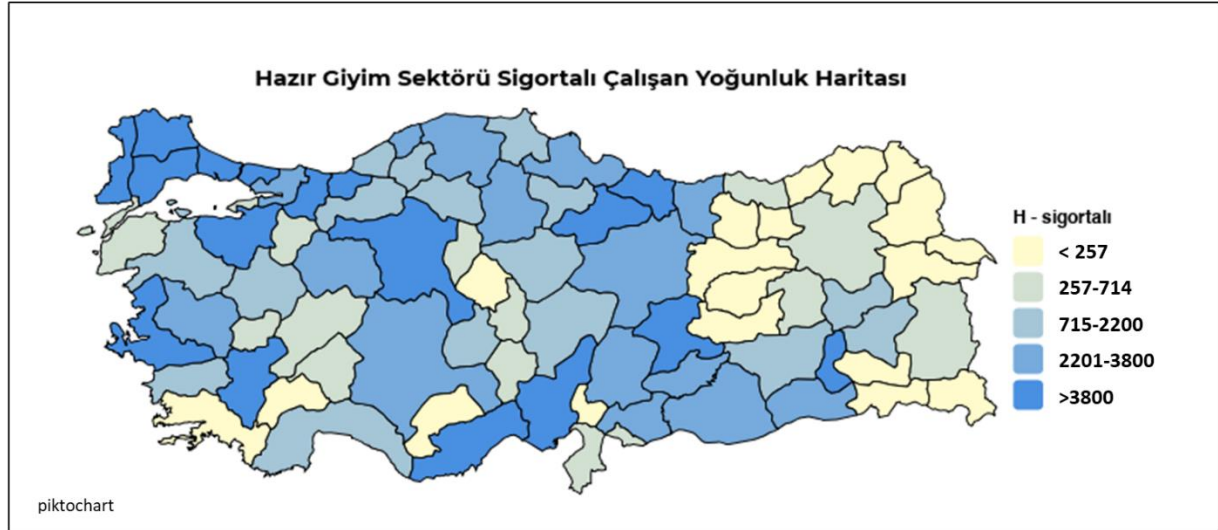
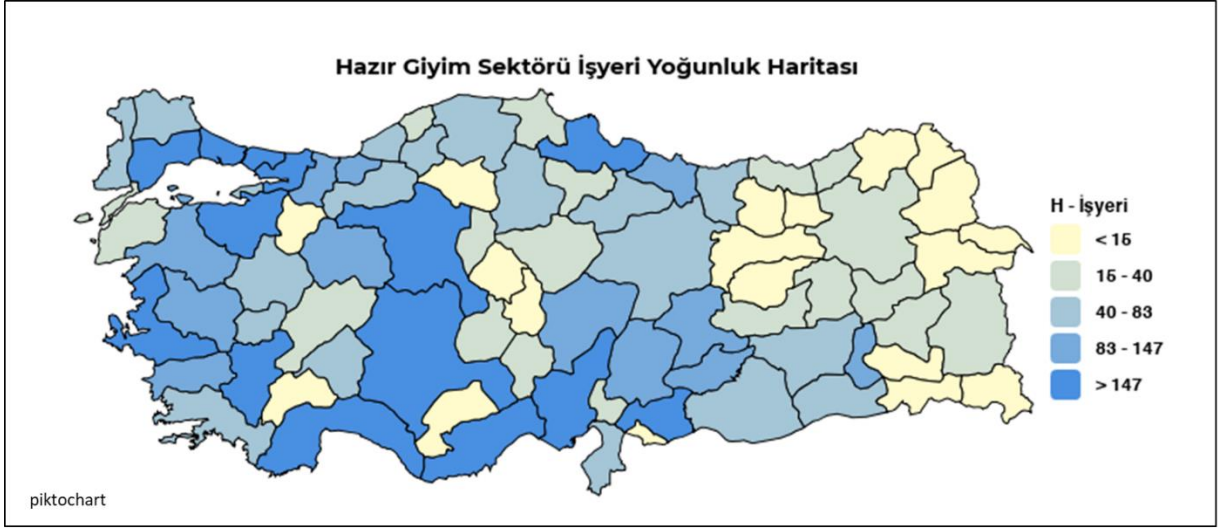
İplik üretimi Kahramanmaraş, İstanbul, Gaziantep, Bursa gibi illerde yoğun olarak yapılırken, Denizli’de havlu, bornoz, ev tekstili imalatı, Uşak’ta iplik, battaniye, geri dönüşüm, Çorlu ve Çerkezköy’de terbiye, Adana’da pamuklu dokuma ve terbiye, Gaziantep’te dokusuz yüzey, makine halıcılığı, İstanbul’da konfeksiyon ve örme imalatı ön plana çıkmaktadır. Sadece yuvarlak örme üretim kapasitesi dikkate alındığında ise İstanbul’u sırasıyla Tekirdağ, Maraş ve Bursa izlemektedir. Şanlıurfa pamuk üretiminde ön sıradadır.

Deri işleme firmaları İstanbul-Tuzla, İzmir-Menemen, Tekirdağ-Çorlu, Uşak, Bolu-Gerede, Balıkesir-Gönen, Manisa-Kula’da, ayakkabı firmaları İstanbul, İzmir, Konya ve Gaziantep’te, kürkten eşya imalatı yapan firmalar İstanbul’da, saraciye firmaları İstanbul ve Ankara’da yoğunlaşmıştır. Deri hazır giyim firmaları ise daha çok İstanbul ve İzmir’de yer almaktadır.

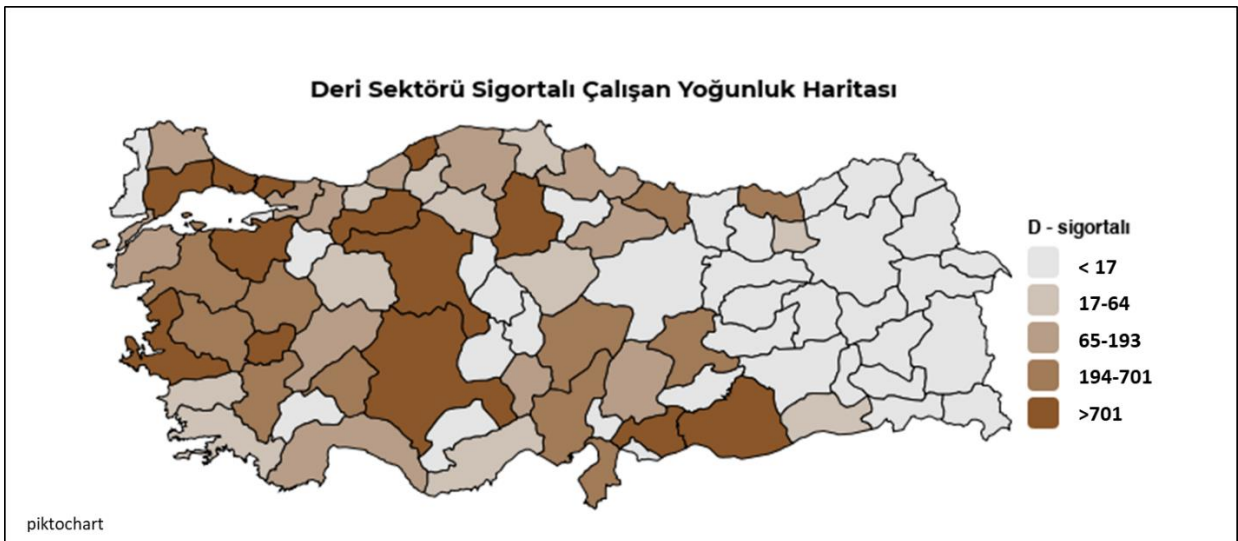
Tablo 2 - THD Sektörleri Ağırlıklı Üretim Haritası

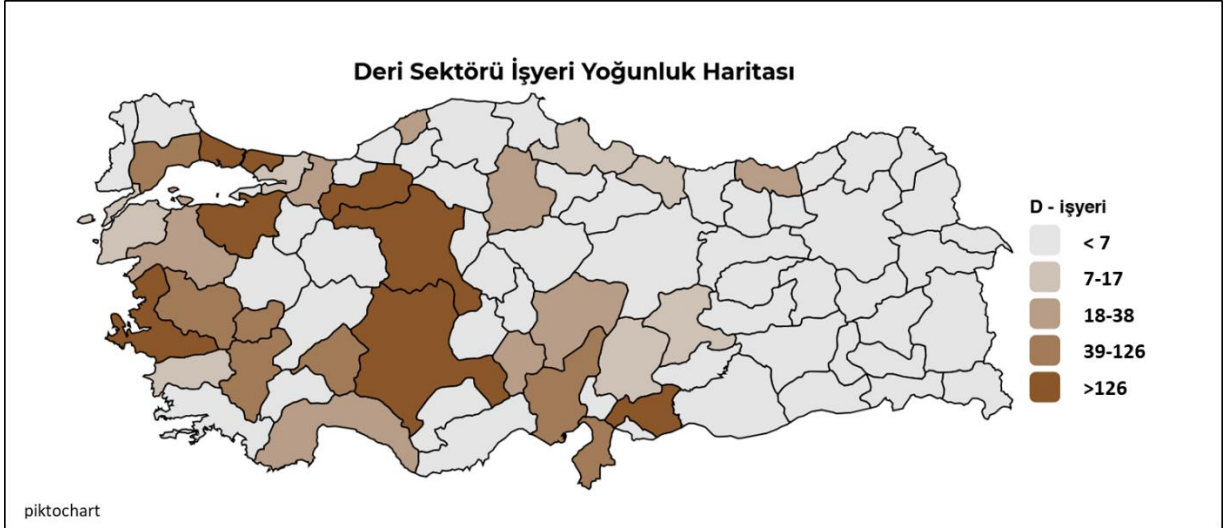

Kaynak: SGK

Kaynak: SGK

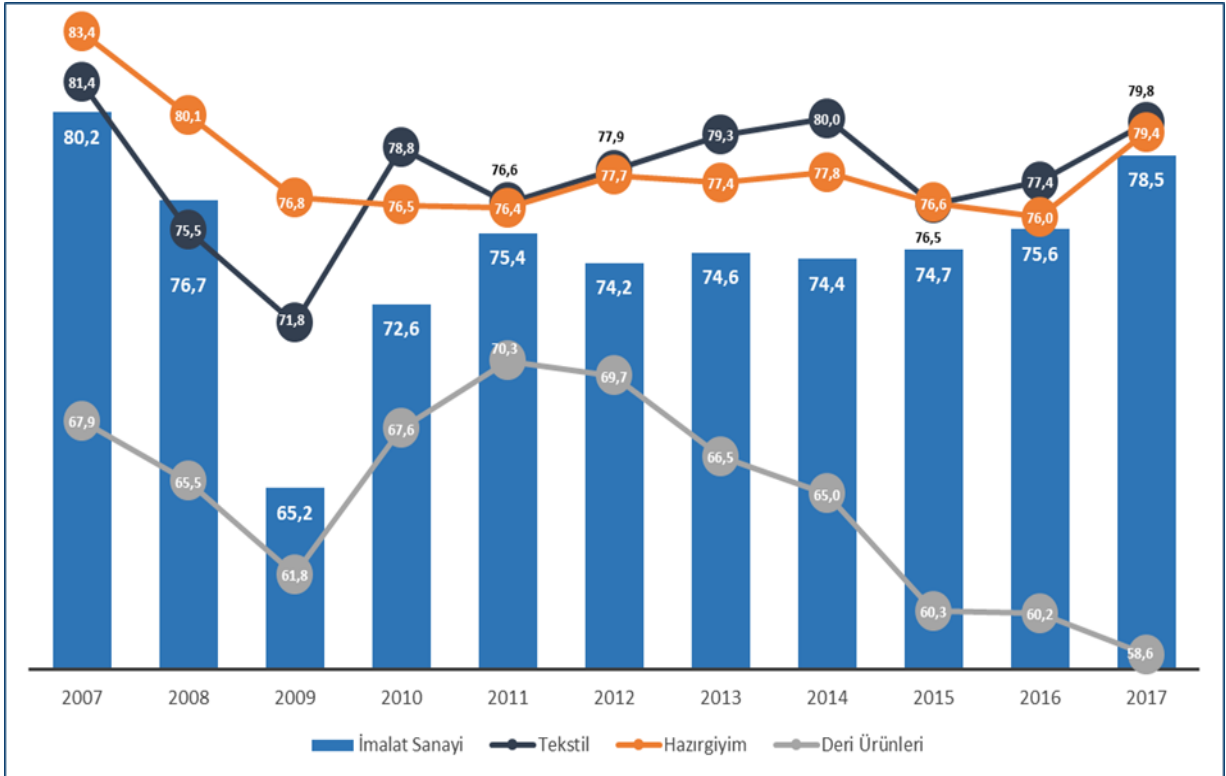
Kaynak: SGK

1.6. Sektörlerin Kapasite Kullanımı

Krizlerin olduğu dönemlerde kapasite kullanım oranlarında düşüşler yaşanmış, krizden sonra toparlanma gözlenmiştir.

2016 yılında kapasite kullanım oranları tekstil sektöründe %77,4, hazır giyim sektöründe %76,0 ve deri ürünleri sektöründe %60,2'dir. İmalat sanayi ortalaması ise %75,6'dır.

Grafik 7 - Kapasite Kullanım Oranı (%)

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (mevsim etkilerinden arındırılmamış)

2017 yılında kapasite kullanım oranlarının hesaplanmasında değişikliğe gidilmiştir. 2017 yılına kadar, kapasite kullanım oranlarının hesaplanmasında kullanılan İktisadi Yönelim Anketi yanıtları, birinci aşamada işyerlerinin bir önceki yıldaki ortalama üretimde çalışan sayılarıyla, ikinci aşamada üretim değerleriyle ve son aşamada ise katma değer verileriyle ağırlıklandırılmakta iken, 2017 yılından itibaren ağırlıklandırmanın her aşamasında anket kapsamındaki işyerlerinin bir önceki yıldaki üretim değerleri kullanılmaya başlanmıştır.

2017 kapasite kullanım oranlarını değerlendirirken hesaplamada yapılan bu değişikliği dikkate almak gerekmektedir.

1.7. Sektörlerin İşyeri Sayısı ve İstihdamı

Lokomotif görevi gören büyük şirketlerden ve çok sayıda küçük şirketten oluşan ekosistem, yüksek istihdam yaratarak, ülkemizin sosyoekonomik dengesini sağlamada etkili rol oynamaktadır.

2017 Aralık ayı SGK kayıtlarına göre 14.477.817 sigortalı çalışan arasında 3.668.237'si imalat sanayinde kayıtlı olup, bunlardan 422.166 kişi tekstil imalatında (16.843 firmada), 493.952 kişi hazır giyim imalatında (33.071 firmada), 61.750 kişi ise deri ürünleri imalatında (6.451 firmada) istihdam edilmektedir.

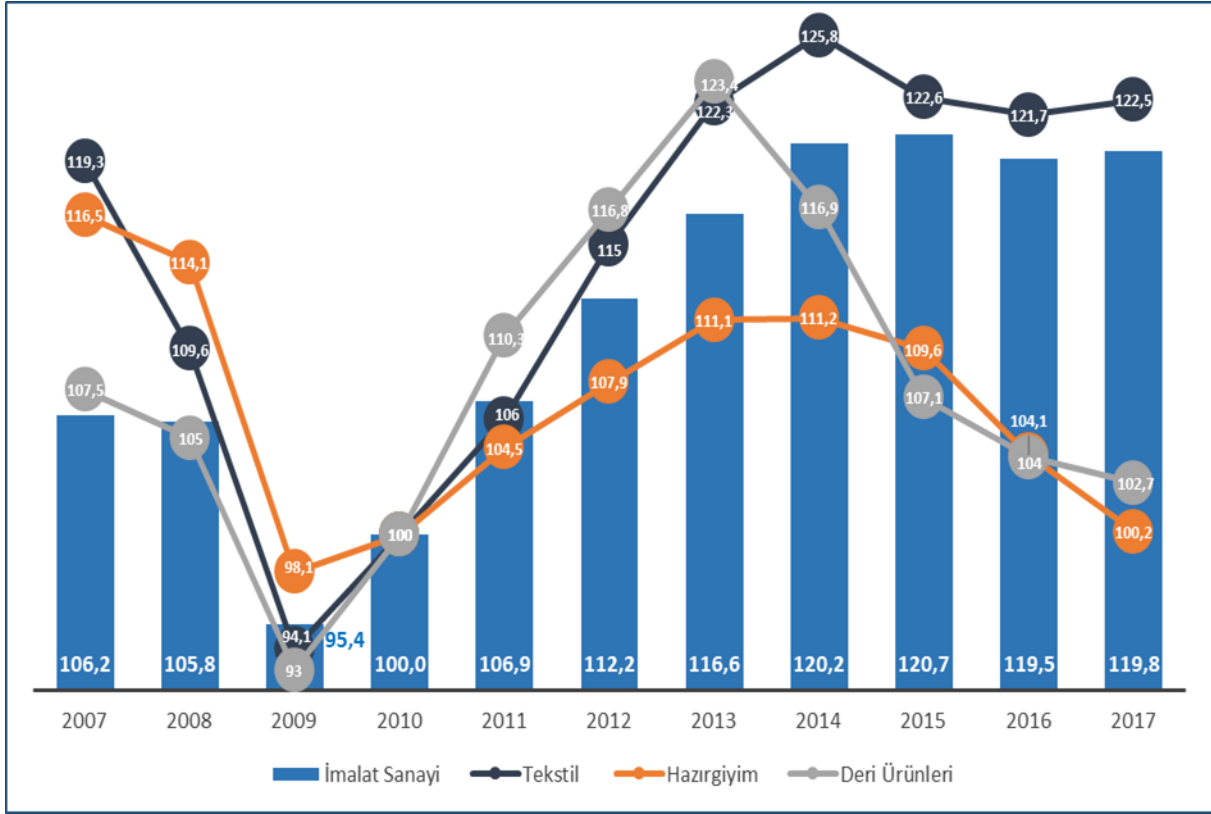
Tablo 3 - THD Sektörleri İşletme Büyüklükleri Dağılımı ve Çalışan Sayıları

2017 Aralık	Mikro İşletme [1]	%	Küçük İşletme [2]	%	Orta Büyüklükte İşletme [3]	%	Büyük İşletme [4]	%	Toplam İşletme Sayısı	Çalışan Sayısı (kişi)
Tekstil	11.692	69,4	3.498	20,8	1.347	8,0	306	1,8	16.843	422.166
Hazır giyim	24.860	75,2	6.274	19,0	1.723	5,2	214	0,6	33.071	493.952
Deri Ürünleri	5.142	79,7	1.128	17,5	168	2,6	13	0,2	6.451	61.750
THD Toplam	41.694	74,0	10.900	19,3	3.238	5,7	533	0,9	56.365	977.868
İmalat Sanayi	211.333	78,7	45.457	16,9	10.012	3,7	1.726	0,6	268.528	3.668.237
Tüm sektörler	1.618.069	86,3	219.642	11,7	32.263	1,7	4.708	0,3	1.874.682	14.477.817

Kaynak: SGK Aylık İstatistik Bültenleri, 4/a kapsamındaki işyeri ve zorunlu sigortalı sayıları, Aralık 2017

[1] 1-9 çalışanı olan, [2] 10-49 çalışanı olan, [3] 50-249 çalışanı olan, [4] 250 ve üzeri çalışanı olan

Grafik 8 - Yıllara Göre İstihdam Endeksi (2010=100)

Kaynak: TÜİK İstihdam Endeksi, 2010=100

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) tarafınca yapılan Çalışma İstatistikleri ve İşgücü Maliyeti Araştırması sonuçlarına göre 2015 yılı sonu itibariyle elde edilen veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Söz konusu araştırma toplam 367 üye işyerinde uygulanmış ve araştırma kapsamında tekstil, ağaç, cam, çimento, gıda, ilaç, kimya, metal, şeker, toprak, yerel yönetim işkolları dâhil olmuştur.

Eğitim durumu itibariyle en büyük grubu lise (genel ve mesleki) mezunları oluşturmaktadır.

Tablo 4 - Tekstil Sektöründe Ücretli Çalışanların Eğitim Durumları Karşılaştırılması (2015 yılı)

Mezuniyet Durumu (%)		Tekstil	Sektörler Toplam*
Sadece Okur Yazar		0,1	0,1
İlkokul		25,2	14,0
Ortaokul	Düz	14,4	9,9
	Mesleki	3,1	0,5
Lise	Düz	24,5	19,3
	Mesleki	24,4	42,3
Yüksek Öğrenim	Meslek Yüksek Okulu ve Mesleki Eğitim Fakültesi	7	10,9
	Diğer	1,3	3,0
Araştırma Kapsamında Kalan Çalışan Sayısı:		13.032	178.421

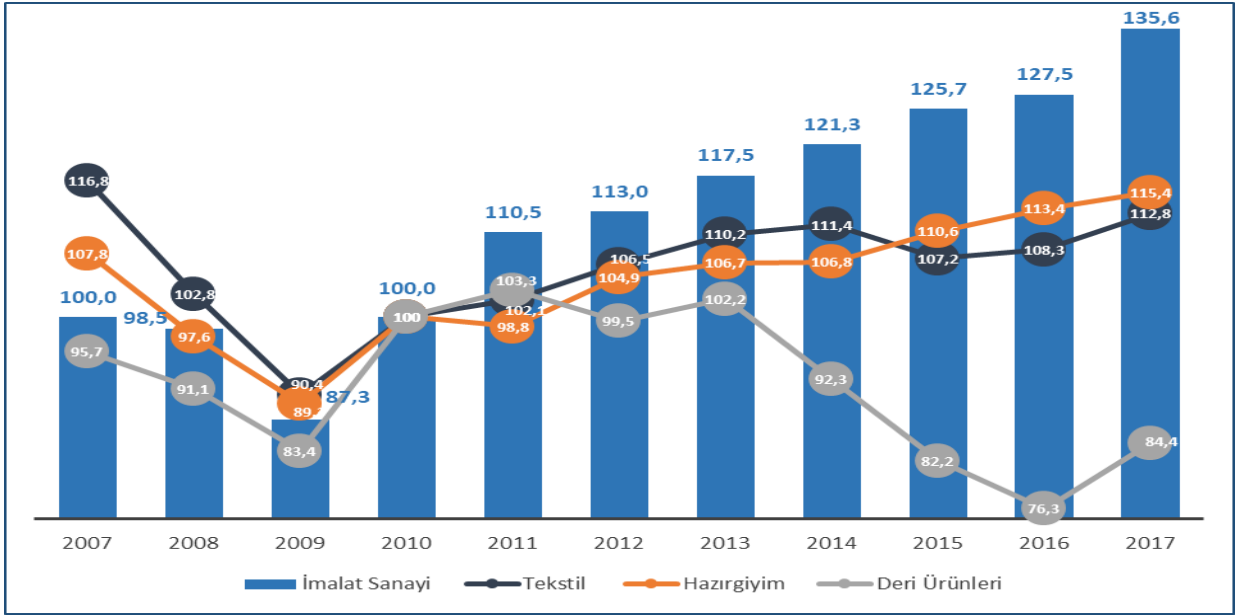
Kaynak: TİSK, Çalışma İstatistikleri ve İşgücü Maliyeti Araştırması

* tekstil, ağaç, cam, çimento, gıda, ilaç, kimya, metal, şeker, toprak, yerel yönetim işkolları toplamı

1.8. Sektörlerin Üretim Endeksi

2008-2009 krizinde üretimde yaşanan düşüş sonrası, THD sektörlerinde 2010 yılından 2013 yılına kadar genel bir toparlanma görülmüş ancak kriz öncesi dönemin üretim endeksi değerlerine ulaşamamıştır. 2016 yılında tekstil ve hazır giyimün üretim endeksi 2015 yılına oranla artmış, deri ürünleri sektörünün ise düşüş trendi devam etmiştir. 2017 yılı her üç sektörde azda olsa toparlanma gözlenmiştir.

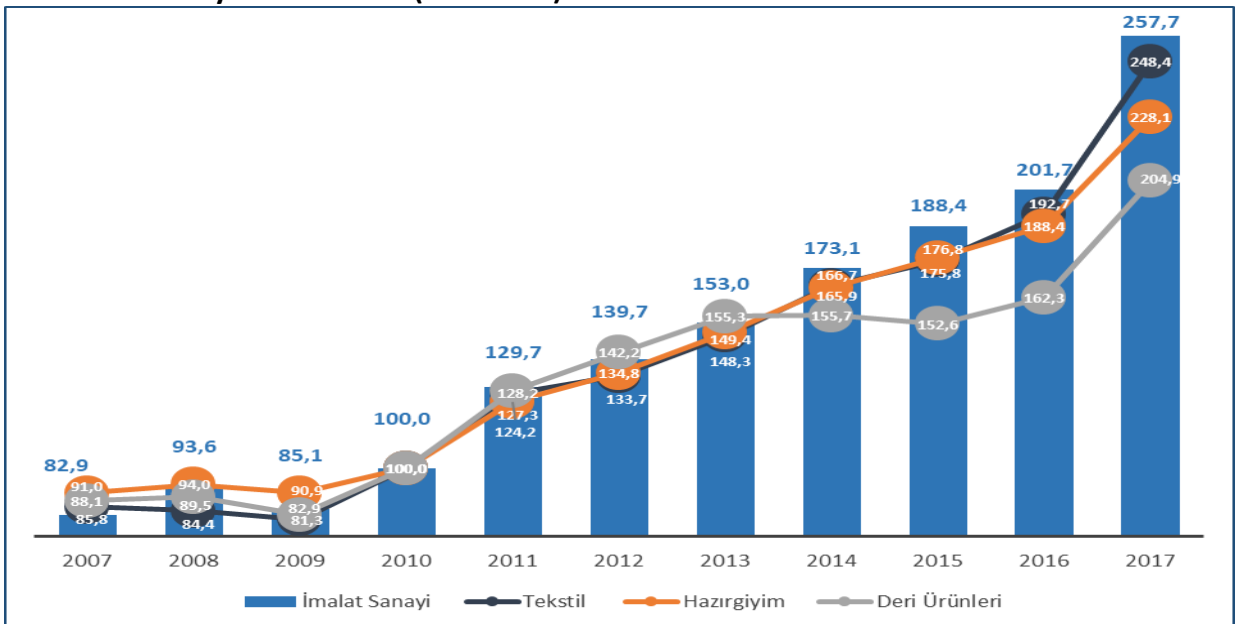
Grafik 9 - Sanayi Üretim Endeksi (2010=100)

Kaynak: TÜİK Sanayi Üretim Endeksi

1.9. Sektörlerin Ciroosu

Grafik 10 - Sanayi Ciro Endeksi (2010=100)

Kaynak: TÜİK Sanayi Ciro Endeksi

2009 yılı cirolarında görülen düşüş sonrası, THD sektörlerinde 2010 yılından itibaren toparlanma görülmüştür.

1.10. Sektörlerin Katma Değeri

Tablo 5 - Faktör Maliyeti ile Katma Değer (milyon TL)

	2012		2013		2014		2015	
	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%
İmalat sanayi	131.303	100	162.328	100	187.013	100	227.494	100
Gıda Ürünleri Sanayi	15.575	11,9	18.763	11,6	21.709	11,6	25.015	11,0
Tekstil Sanayi (T)	12.251	9,3	15.754	9,7	18.692	10,0	22.410	9,9
Motorlu Kara Taşıt. San.	10.385	7,9	13.067	8,0	13.723	7,3	18.803	8,3
Metalik Olmayan Mineral Ürünler	10.294	7,8	13.229	8,1	15.670	8,4	18.358	8,1
Ana Metal Sanayi	9.128	7,0	12.767	7,9	14.787	7,9	18.278	8,0
Fabrikasyon Metal Ürünler	9.310	7,1	11.254	6,9	12.918	6,9	15.876	7,0
Hazırgiyim Sanayi (H)	9.796	7,5	11.673	7,2	13.293	7,1	14.555	6,4
....								
Deri Ürünleri (D)	1.284	1,0	1.539	0,9	1.753	0,9	1.923	0,8
Tütün	1.417	1,1	1.291	0,8	1.600	0,9	1.503	0,7
THD Toplam	23.332	17,8	28.966	17,8	33.738	18,0	38.888	17,1

Kaynak: TÜİK - Ekonomik faaliyetlere göre temel göstergeler (2015 yılı sıralamasına göre)

2015 yılı verilerine göre; imalat sanayinde üretilen katma değer, ülkede üretilen toplam katma değer % 36,3'ünü oluşturmakta, THD sektörlerinin ürettiği katma değer imalat sanayi katma değerinin % 17,1'ine, ülkede üretilen toplam katma değer % 6,2'sine tekabül etmektedir.

THD sektörlerinin birlikte değerlendirildiğinde, ülkemizde en çok katma değer yaratan sektörler olması dikkate değerdir.

1.11. Sektörlerin Ar-Ge Faaliyetleri

Rekabet giderek yoğunlaşmakta, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) harcamaları artmaktadır. 2016 yılı itibariyle OECD ülkeleri arasında GSYH içinde Ar-Ge harcaması payı OECD ortalamasının üstünde olan ülkeler sırasıyla İsrail (%4,3), Güney Kore, İsviçre, İsveç, Tayvan, Japonya, Avusturya, Almanya, Danimarka, Finlandiya, ABD, Belçika'dır. 2016 yılı OECD ortalaması ise % 2,3'tür. (Kaynak: OECD Data Gross domestic spending on R&D)

Türkiye'de 2016 yılı itibariyle GSYH içinde gayrisafi yurtiçi Ar-Ge harcaması payı % 0,94'tür.

THD sektörlerinde Ar-Ge faaliyetleri teknik tekstiller, tekstil takviyeli kompozitler, akıllı tekstiller, nano-teknoloji ile üretilmiş üstün performanslı ürünler, fonksiyonel tasarımlar, ekonomik çevreci yaklaşımlar ve geri dönüştürülmüş ürünler üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Sadece üründe değil süreç ve kullanılan teknolojiye inovasyonu hedef alan şirketlerin sayısı her geçen gün artmaktadır.

Tablo 6 - Ticari Kesim Ar-Ge Harcaması

Yıl	Toplam Ar-Ge Harcaması	Ticari Kesim Ar-Ge Harcaması	İmalat Sanayi Ar-Ge Harcaması	Tekstil Ar-Ge Harcaması	Hazırgiyim Ar-Ge Harcaması	Deri Ürünleri Ar-Ge harcaması	THD Ar-Ge Harcaması
	birim: milyon TL						
2016	24.641	13.359	7.651	145,9	34,0	4,2	184,1
2015	20.615	10.309	5.179	126,9	19,3	4,5	150,7
2014	17.598	8.760	4.541	104,7	20,3	6,1	131,1

Kaynak: TÜİK Ar-Ge İstatistikler

Tablo 7 - Ticari Kesim Ar-Ge İnsan Gücü

Yıl	Toplam Ar-Ge İnsan Gücü	Ticari Kesim Ar-Ge İnsan Gücü	İmalat Sanayi Ar-Ge İnsan Gücü	Tekstil İmalatı Ar-Ge İnsan Gücü	Hazırgiyim İmalatı Ar-Ge İnsan Gücü	Deri Ürünleri İmalatı Ar-Ge İnsan Gücü	THD Ar-Ge İnsan Gücü
	2016	242.213	83.873	40.287	1.137	349	58
2016 (TZE)	136.953	72.579	34.918	944	331	50	1.325
2015	224.284	77.551	36.070	1.291	282	79	1.652
2015 (TZE)	122.288	66.667	29.802	966	251	63	1.280
2014	213.686	73.737	34.948	1.154	256	104	1.514
2014 (TZE)	115.444	61.945	28.583	845	221	96	1.162

Kaynak: TÜİK Ar-Ge İstatistikleri TZE: Tam zaman eşdeğeri

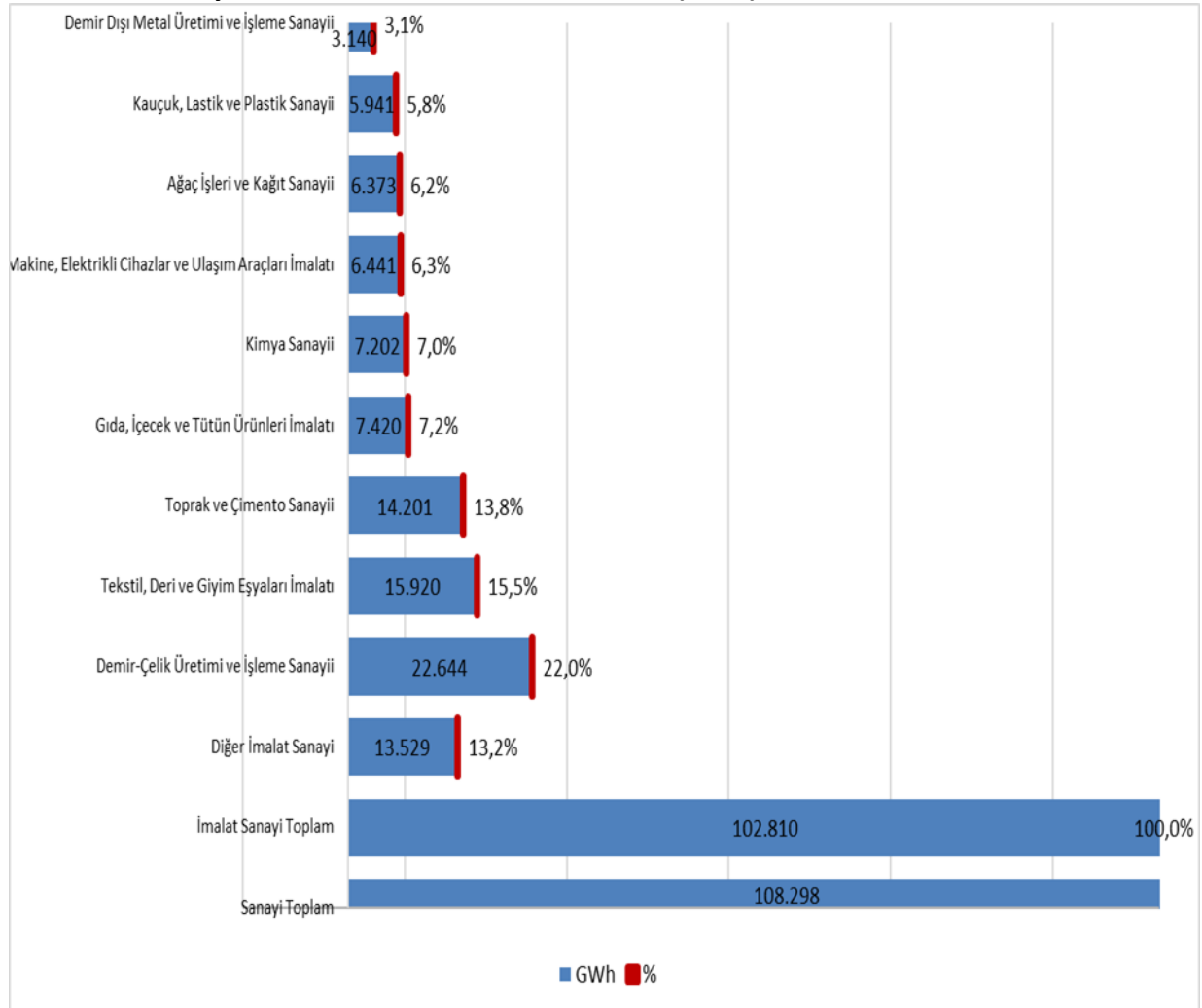
Bakanlığımız kayıtlarına göre 2018 yılı Mart ayı sonu itibariyle 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamında muafiyetlerden yararlanan 854 Ar-Ge merkezinin 55'i tekstil, hazırgiyim, deri/deri ürünleri ve teknik tekstil sektöründe faaliyet göstermektedir. Yine 2018 yılı Mart ayı sonu itibariyle 192 Tasarım merkezinin 49'u tekstil ve hazırgiyim sektörlerinde faaliyet göstermektedir. (Kaynak: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Bilim ve Teknoloji Genel Müdürlüğü)

1.12. Sektörlerin Elektrik Tüketimi

Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi (TEDAŞ) istatistiklerine göre 2016 yılında Türkiye’de toplam 231.204 Gigavat saat (GWh) elektrik tüketilmiş olup, bunun 108.298 GWh’i (%47) sanayi tüketiminden, 102.810 GWh’i ise imalat sanayi tüketiminden kaynaklanmaktadır.

THD sektörleri 15.920 GWh ile imalat sanayi sektörleri içerisinde demir-çelik sektöründen sonra en çok elektrik tüketen sektördür. Bunda terbiye sanayinin payı büyüktür. Geneli Marmara Bölgesi’nde toplanan tekstil terbiye sanayinin ana girdileri; doğalgaz, ısı enerjisi, buhar ve elektriktir. Tekstil terbiyesinde 1 kg mal üretimi için 1,5 kilovat/saat elektrik ve 1,10 santimetreküp doğalgaz harcanmaktadır.

Grafik 11 - Sanayi Sektörlerinin Elektrik Tüketimleri (2016)

Kaynak: TEDAŞ

1.13. Sektörlerin Dış Ticareti

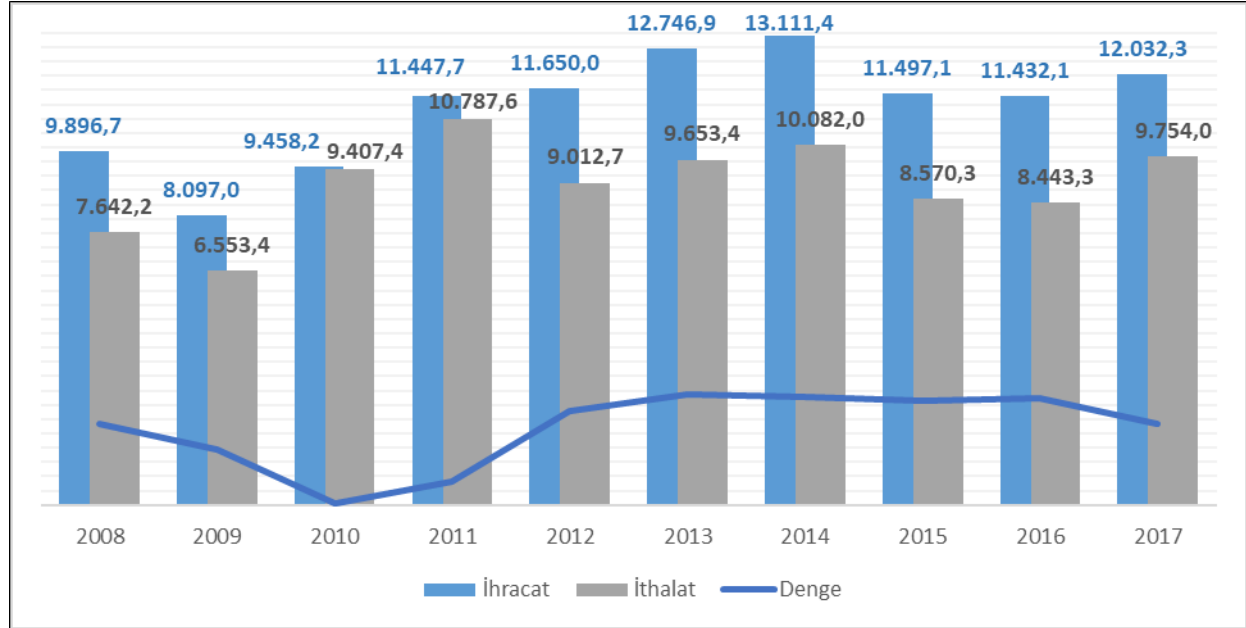
THD sektörleri, dış ticaret fazlası ve istihdam olanakları ile ülkemiz imalat sanayisinin mihenk taşlarından birini oluşturmaktadır. THD sektörlerinde birçok ürün grubunda ülkemiz dünya ihracatında ilk sıralarda yer almaktadır. Ancak hammadde ve ara malı arzı, sektörün yüksek üretim kapasitesini karşılayamamaktadır.

Tablo 8 - Türkiye'nin THD Sektörleri Dış Ticareti (2017, milyon dolar)

	İhracat	İthalat	Dış Ticaret Dengesi
Tekstil	12.032,3	9.754,0	2.278,3
Hazırgiyim	14.800,4	2.078,8	12.721,6
Deri Ürünleri	1.435,8	1.280,6	155,2
THD Toplam	28.268,5	13.113,4	15.155,1

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap

Grafik 12 - Yıllar İtibariyle Tekstil Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar)

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap

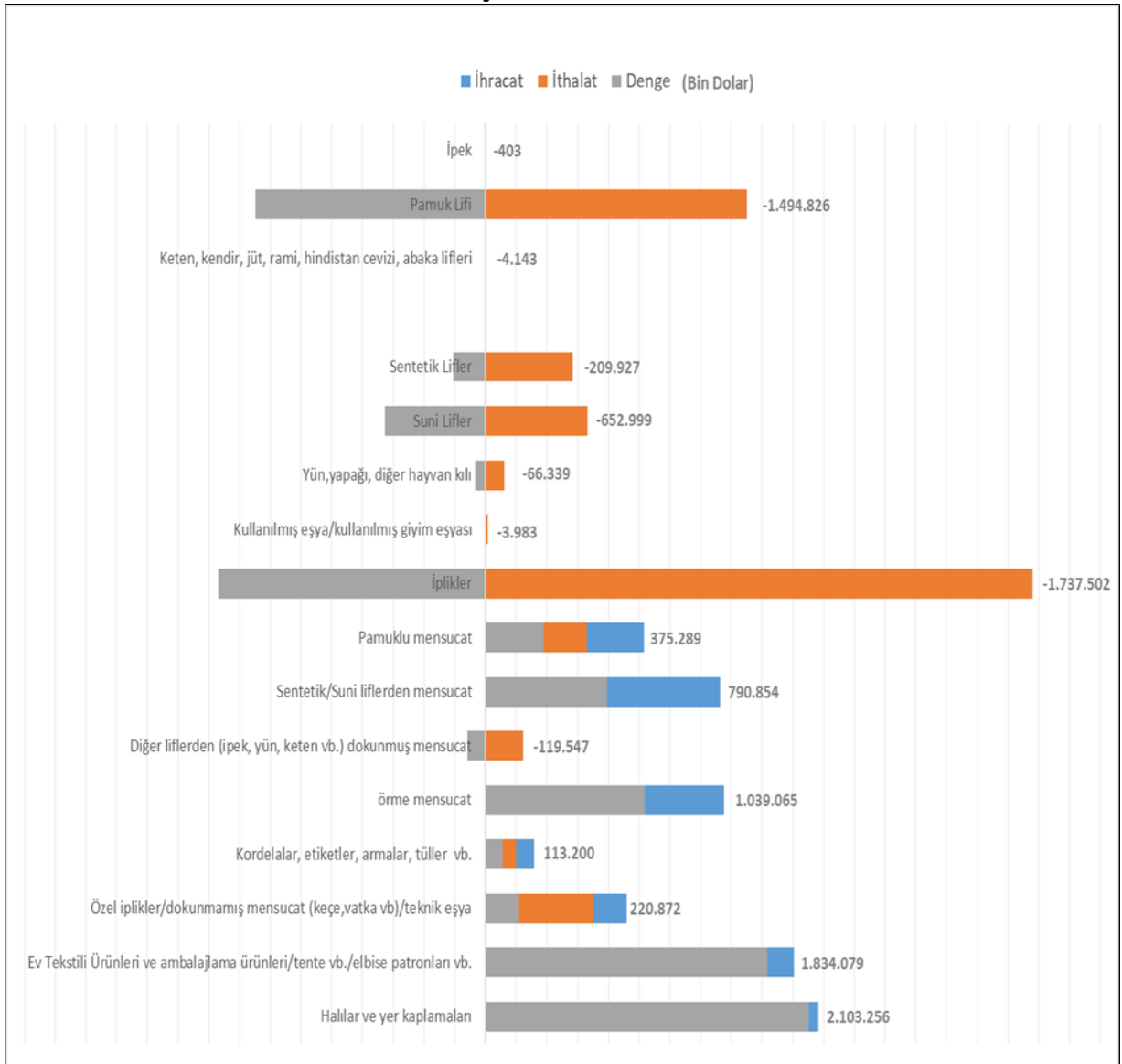
2017 yılı dünya tekstil ihracatında Türkiye %3,7'lik pay ile 7'nci büyük ihracatçı konumundadır. Tekstil sektöründe 2016 yılında 3 milyar dolar olan dış ticaret fazlası, 2017 yılında 9,8 milyar dolar ithalata karşılık 12 milyar dolar ihracat yapılmasıyla 2,3 milyar dolar olmuştur.

2017 yılında lif, iplik ve kumaş ihracatımız 6,7 milyar dolar, ev tekstili, halı/yer kaplamaları, teknik eşya ve etiket/tül ihracatımız 5,4 milyar dolar civarındadır. Ürün bazlı dağılıma yönelik ayrıntılı grafik aşağıda verilmektedir.

2017 yılında tekstil sektöründe ürün bazlı ihracat ve ithalat rakamları karşılaştırıldığında, dış ticaret dengesi pozitif yönde olan ürünler sırasıyla; halılar, ev tekstili ürünleri, örme mensucat, suni-sentetik liflerden mensucat, pamuklu mensucat ve etiket/tül/teknik eşyalardır.

Dış ticaret dengemizin pozitif yönde olduğu halı ve yer kaplamaları ürün grubunda ülkemiz 2017 yılında, dünyanın 2'nci büyük halı ihracatçısı konumunu korumuştur (makine halısı, tuftu halı ve el halısı/kilim toplamında). 2017 yılında 15,2 milyar dolar olan dünya halı ve yer kaplamaları ihracatında Türkiye; 2,2 milyar dolar ihracat ile %14,5 paya sahip olmuştur. Sadece makine halısı ihracatı dikkate alındığında ise ülkemiz açık ara lider konumunu devam ettirmektedir. Makine halısı özelinde küresel ihracattaki payımız %28,5'e yakındır.

Grafik 13 - Tekstil Sektörü Ürün Bazlı Dış Ticaretimiz

Kaynak: TÜİK

Türkiye, ev tekstili/havlu/bornoz ürün grubunda dünyanın 4'üncü büyük ihracatçısı, örme

mensucat ihracatında yine dünyanın 4'üncü büyük ihracatçısıdır.

Ülkemiz, tekstil ve hazır giyim ihracatına bağlı hammadde ve ara malı ihtiyacını karşılamaya yönelik ithalatı sebebiyle dünya tekstil ithalatında da ön sıralarda yer almaktadır. Lif ve iplik ithalatında dışa bağımlılık yüksektir.

2017 yılında 9,75 milyar dolarlık tekstil sektörü ithalatımızda; pamuk elyaf ve ipliği, suni-sentetik elyaf ve iplik en önemli ithalat kalemlerimizdir. İplik ithalatımız 3,6 milyar dolarla tekstil sektörü ithalatımızın %36'sını, pamuk ithalatımız 1,7 milyar dolarla %17'sini, suni-sentetik elyaf ithalatımız 1,2 milyar dolarla %12'sini oluşturmaktadır. İplik ithalatımız içinde en önemli kalem ise suni/sentetik iplik ithalatımızdır (2,5 milyar dolar). Tekstil iplikleri dış ticaret açığımız 1,7 milyar dolardır.

Tekstil sektöründe ihracat ve ithalatımızın ağırlıklı olarak yapıldığı ülkeler aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 9 - En Fazla Tekstil İhracatı Yaptığımız Ülkeler ve İhracat Miktarı (milyon dolar)

İhracat Yapılan Ülke	2014	2015	2016	2017	2016-2017 Değişim (%)
<i>ABD</i>	826	840	883	1.048	18,6
<i>Almanya</i>	1.129	974	944	979	3,7
<i>İtalya</i>	998	852	850	889	4,6
<i>Bulgaristan</i>	316	333	641	667	4,1
<i>Birleşik Krallık</i>	557	508	473	496	4,8
<i>İran</i>	351	348	462	454	-1,6
<i>Suudi Arabistan</i>	492	501	425	423	-0,4
<i>Polonya</i>	350	325	337	348	3,2
<i>Hollanda</i>	326	288	330	335	1,5
<i>İspanya</i>	309	299	341	333	-2,2
<i>Romanya</i>	390	330	328	306	-6,7
<i>Mısır</i>	355	342	276	303	9,5
<i>Fransa</i>	353	295	285	295	3,5
<i>Irak</i>	309	269	206	280	35,7
<i>Fas</i>	244	238	253	272	7,6
<i>Belçika</i>	222	211	220	222	0,9
<i>Tunus</i>	196	173	183	179	-2,2
<i>İsrail</i>	156	159	175	172	-1,7
<i>Sırbistan</i>	161	148	153	170	11,2
<i>Ukrayna</i>	373	220	155	167	7,5
<i>Yunanistan</i>	175	143	154	161	5,0
<i>Çin</i>	209	188	150	161	7,3
<i>Portekiz</i>	139	145	135	142	5,0
<i>Belarus</i>	68	58	93	135	45,5
<i>Birleşik Arap Emirlikleri</i>	118	115	122	129	5,5
<i>Cezayir</i>	135	133	127	129	1,6
<i>Moldova</i>	81	59	132	118	-10,2
<i>Rusya Federasyonu</i>	875	513	67	113	66,8
Yıl Toplamı	13.111	11.497	11.432	12.032	5,3

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap (*sıralama 2017 yılı baz alınarak yapılmıştır)

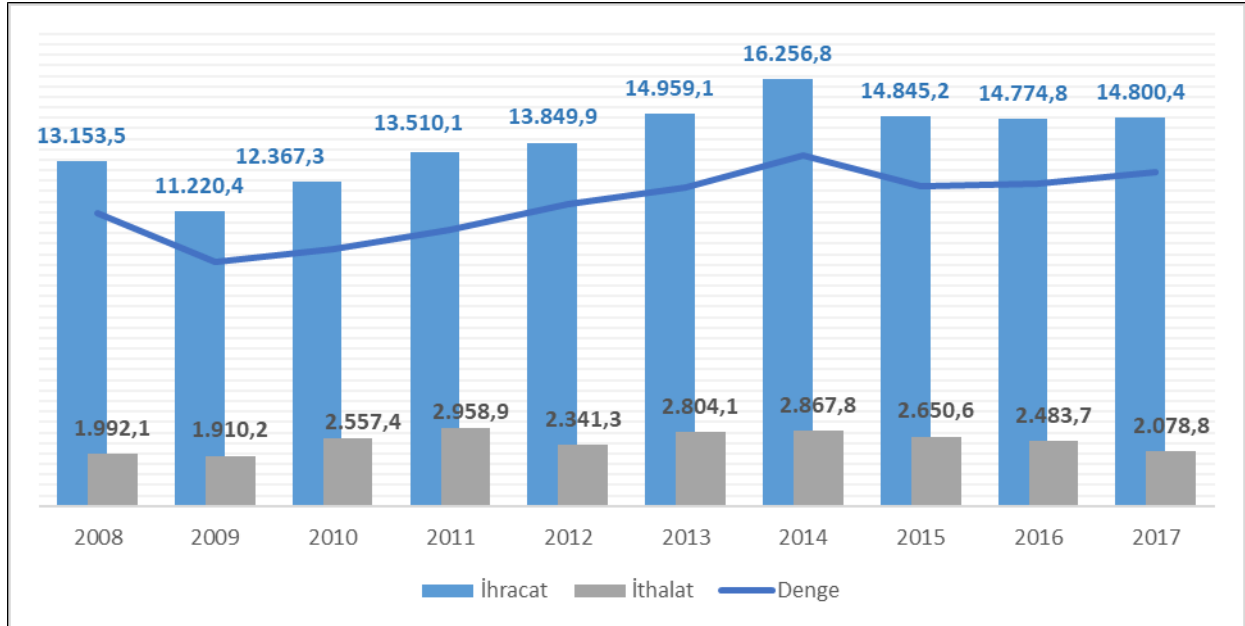
Tablo 10 - En Fazla Tekstil İthalatı Yaptığımız Ülkeler ve İthalat Miktarı (milyon dolar)

İthalat Yapılan Ülke	2014	2015	2016	2017*	2016-2017 Değişim (%)
Çin	2.014	1.674	1.745	1.843	5,6
Hindistan	918	719	710	888	25,1
ABD	999	627	621	836	34,5
Endonezya	753	699	629	633	0,7
İtalya	567	467	423	434	2,7
Almanya	458	397	403	409	1,7
Güney Kore	308	294	293	378	28,8
Mısır	301	331	285	365	28,2
Türkmenistan	460	435	361	321	-11,1
Bangladeş	235	218	207	292	41,2
Malezya	209	180	228	274	19,9
Yunanistan	209	200	148	218	46,8
Pakistan	234	153	142	214	50,6
Vietnam	348	261	228	207	-9,3
Yıl Toplamı	10.082	8.570	8.443	9.754	15,5

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap (*sıralama 2017 yılı baz alınarak yapılmıştır)

2017 yılı itibariyle Tekstil ihracatımızda ABD, Almanya ve İtalya ihracat değeri açısından ilk sıralarda yer alan ülkelerdir. Rusya'ya ihracatımız 2015 yılı itibariyle azalma eğilimine girmiştir. ABD pazarında ise genel bir ihracat artışı söz konusudur.

Tekstil ithalatımızda ise Çin, Hindistan, ABD ve Endonezya'nın ağırlığı görülmektedir.

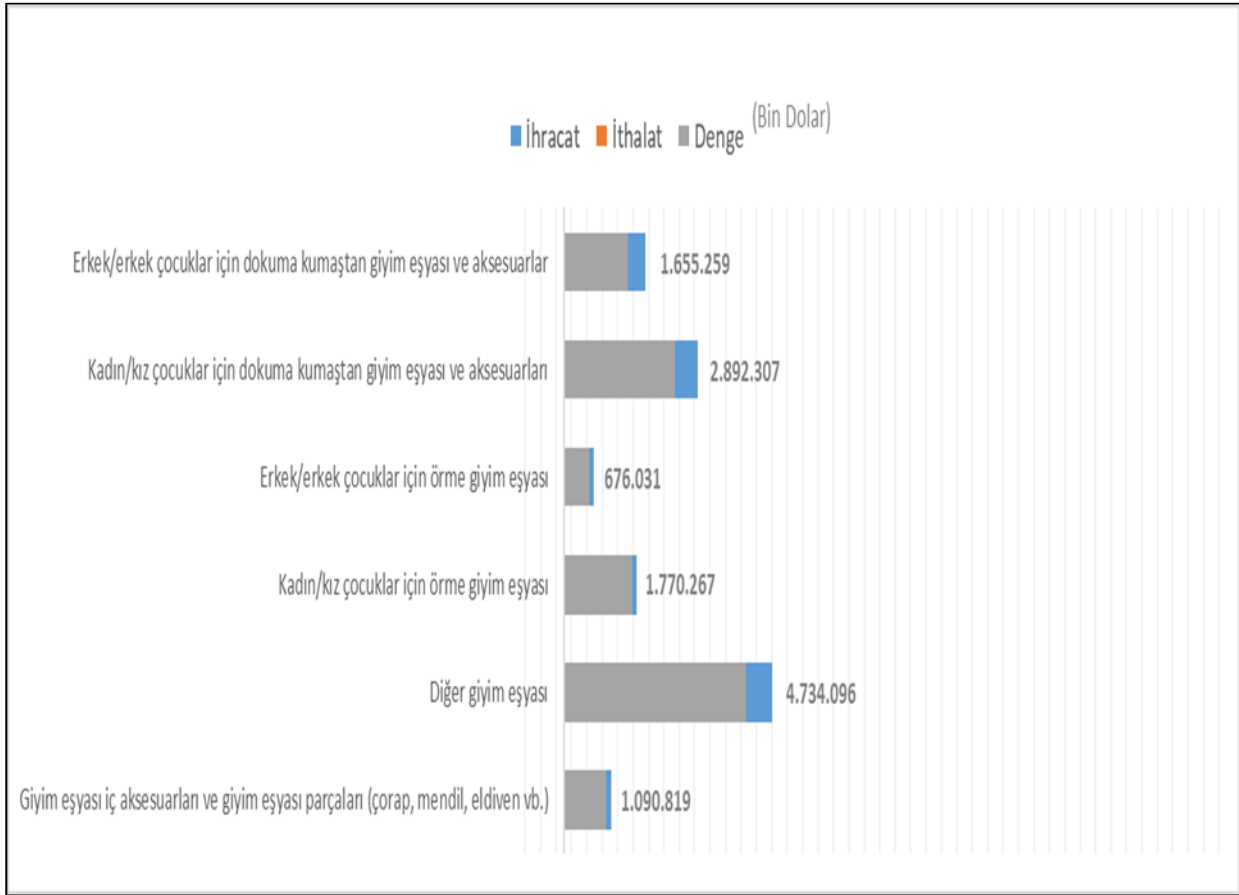
Grafik 14 - Yıllar İtibariyle Hazırgiyim Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar)

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap

2017 yılında Türkiye, dünya hazır giyim ihracatından aldığı %3,3'lük pay ile 6'ncı büyük ihracatçı konumundadır.

İmalat sanayi sektörlerimiz içerisinde "net ihracatçı" sıralamasında 2017 yılında da 1'inci sırada yer alan hazır giyim sektöründe; 2016 yılında 12,3 milyar dolar dış ticaret fazlası verilmiş, 2017 yılında ise 14,8 milyar dolar ihracata karşılık 2,1 milyar dolar ithalat yapılmış ve 12,7 milyar dolar dış ticaret fazlası verilmiştir.

Grafik 15 - Hazır giyim Sektörü Ürün Bazlı Dış Ticaretimiz

Kaynak: TÜİK

2017 yılı hazır giyim sektörümüzde dokuma kumaştan ve örme kumaştan dış giyim ihracatımız toplam 9,4 milyar dolardır. İç giyim/gece giyim/bornoz grubunda ise ihracatımız 3,6 milyar dolardır.

2017 yılında dünya çorap ihracatında, Çin 5,7 milyar dolar ile birinci, Türkiye 1,1 milyar dolar ile ikinci ve İtalya 0,8 milyar dolar ile üçüncü sırada yer almaktadır. Dünya çorap ihracatının %8,1'ini Türkiye gerçekleştirmiştir. İtalya'nın çorap ihracatının birim fiyatı 27,4 dolar/kg, Türkiye'nin 14,6 dolar/kg, Çin'in 10,6 dolar/kg'dir. Türkiye, çorap sanayinde AB'nin ikinci büyük tedarikçisidir.

Hazırgiyim ithalatımızda en önemli kalemi ise 1,4 milyar dolar ile dokuma kumaştan ve örme kumaştan dış giyim ithalatımız oluşturmaktadır.

Hazırgiyim sektörü ihracatımızın ve ithalatımızın ağırlıklı olarak yapıldığı ülkeler aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 11 - En Fazla Hazırgiyim İhracatı Yaptığımız Ülkeler ve İhracat Miktarı (milyon dolar)

İhracat Yapılan Ülke	2014	2015	2016	2017*	2016-2017 Değişim (%)
<i>Almanya</i>	3.321	2.685	2.688	2.755	2,5
<i>İspanya</i>	1.589	1.627	1.691	2.033	20,2
<i>Birleşik Krallık</i>	2.355	2.091	1.924	1.858	-3,4
<i>Hollanda</i>	813	701	653	748	14,4
<i>Fransa</i>	931	723	693	687	-0,8
<i>Irak</i>	609	699	503	661	31,5
<i>İtalya</i>	600	514	513	462	-10,0
<i>Polonya</i>	404	416	524	387	-26,0
<i>Danimarka</i>	488	391	409	377	-8,0
<i>ABD</i>	236	273	291	311	6,8
Yıl Toplamı	16.257	14.845	14.775	14.800	0,2

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap (*sıralama 2017 yılı baz alınarak yapılmıştır)

Tablo 12 - En Fazla Hazırgiyim İthalatı Yaptığımız Ülkeler ve İthalat Miktarı (milyon dolar)

İthalat Yapılan Ülke	2014	2015	2016	2017*	2016-2017 Değişim (%)
<i>Çin</i>	828	753	721	511	-29,2
<i>Bangladeş</i>	767	751	652	420	-35,7
<i>Mısır</i>	134	130	126	139	10,0
<i>İtalya</i>	160	143	133	134	0,4
<i>Vietnam</i>	85	75	74	81	9,5
<i>Gürcistan</i>	54	60	57	79	36,8
<i>İspanya</i>	63	62	64	78	21,7
<i>Hindistan</i>	108	95	74	63	-14,8
Yıl Toplamı	2.868	2.651	2.484	2.079	-16,3

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap (*sıralama 2017 yılı baz alınarak yapılmıştır)

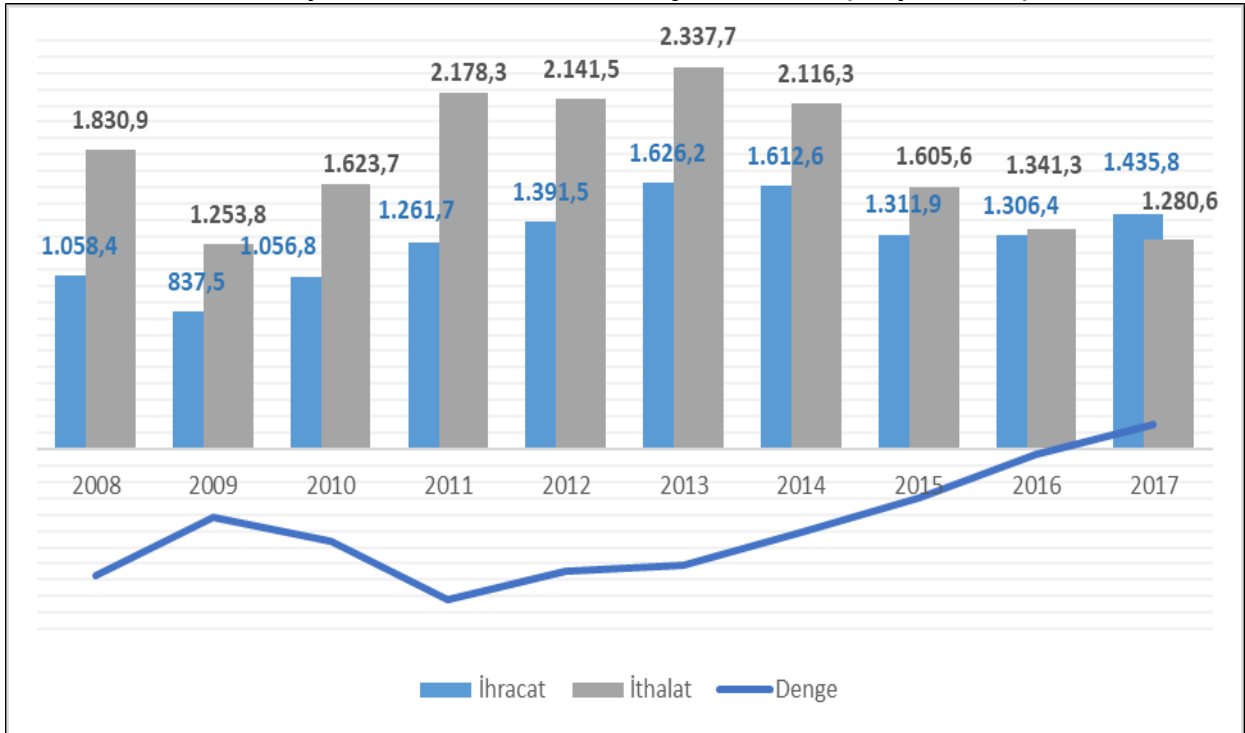
Hazırgiyim ihracatımızda AB üyesi ülkelerin ağırlığı hissedilmekte, ilk beş sırayı Almanya, İspanya, Birleşik Krallık, Hollanda ve Fransa almaktadır. Avrupa Birliği dışında ise Irak ve ABD dikkat çeken pazarlarımızdır.

Hazırgiyim ithalatımızda ise Çin, Bangladeş, Mısır ve İtalya ilk sıralarda yer almaktadır.

2017 yılında deri ürünleri sektöründe 1,4 milyar dolarlık ihracata karşılık 1,3 milyar dolar ithalat yapılmış, 155 milyon dolarlık dış ticaret fazlası verilmiştir. Deri ürünleri sektöründe Türkiye dünya ihracatında 25. sırada yer almaktadır.

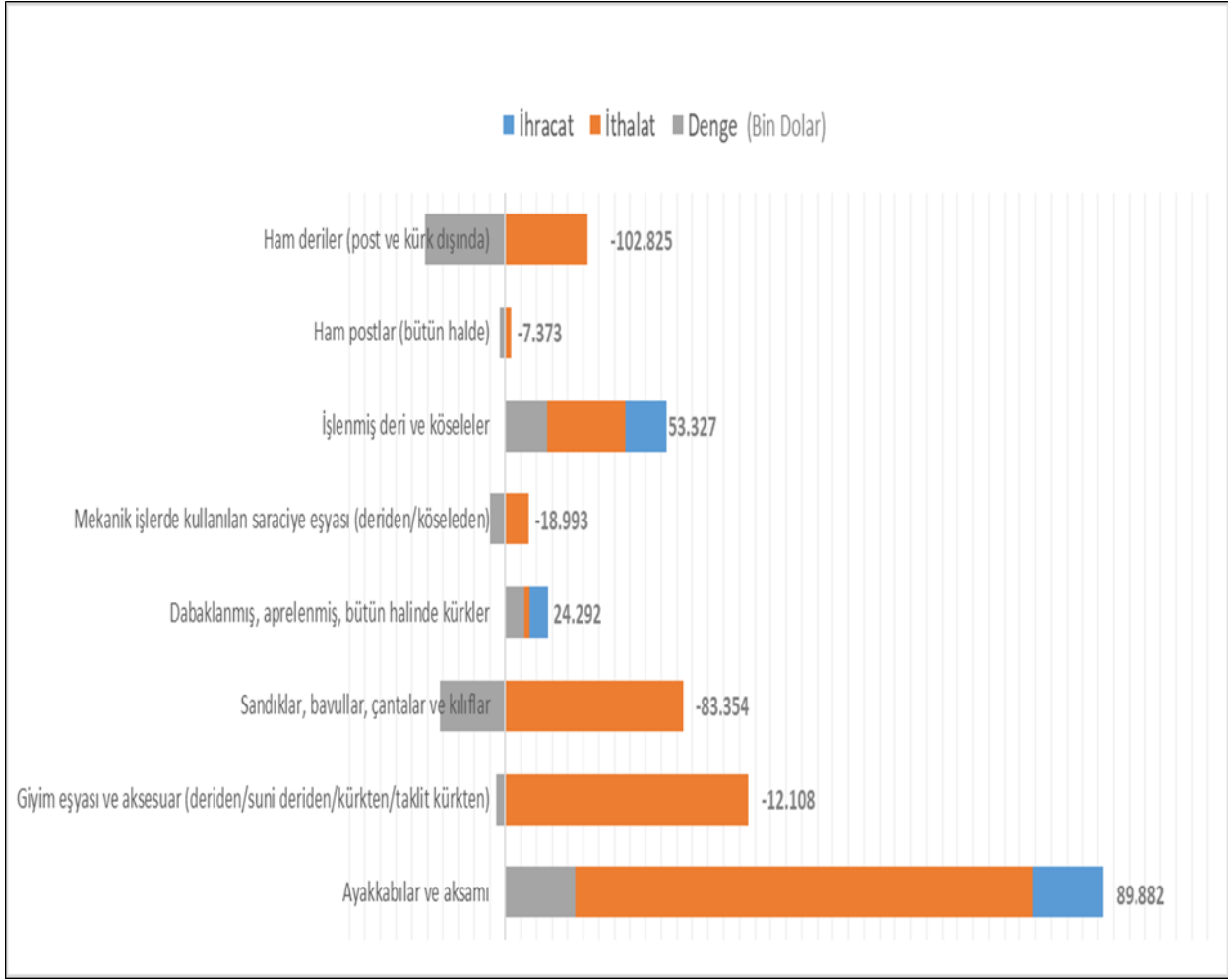
Deri ürünleri sektörümüz, ham deri ihtiyacının yaklaşık %70'ini ithalat yoluyla temin etmektedir. Küçükbaş ve büyükbaş ayrımı yapıldığında ise bu oran küçükbaşta %75, büyükbaşta %40 civarındadır. Türkiye küçükbaş hayvan derisinde (ham, tabaklanmış ya da ara kurutmalı koyun/kuzu derisi) Çin ve İtalya'nın ardından dünyanın 3'üncü büyük ithalatçısı konumundadır.

Grafik 16 - Yıllar İtibariyle Deri Ürünleri Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar)

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC)TradeMap

Grafik 17 - Deri Ürünleri Sektörü Ürün Bazlı Dış Ticaretimiz (2017)

Kaynak: TÜİK

02 Ağustos 2014 tarihli ve 29076 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2014/6692 sayılı İthalat Rejimi Kararına Ek Karar ile 10 Ağustos 2014 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere ayakkabı ve ayakkabı aksamına ilave gümrük vergisi uygulaması getirilmiştir. Uygulama menşe kriterine dayandırılmış ve ilave vergi, ürünün menşesine göre farklılık gösterecek şekilde düzenlenmiştir.

20 Haziran 2015 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan ve aynı gün yürürlüğe giren 2015/7722 sayılı İthalat Rejimi Kararına Ek Karar ile saraciye ürünlerine (42.02 GTİP) % 30 ilave gümrük vergisi getirilmiştir.

01 Eylül 2016 tarihli ve 29818 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2016/9118 sayılı İthalat Rejimi Kararına Ek Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar ile ayakkabı aksamı grubunda yer alan bazı GTİP'lere yönelik ilave gümrük vergisi oranlarında değişikliğe gidilmiştir.

Deri ürünleri sektörü ihracatımızın ve ithalatımızın ağırlıklı olarak yapıldığı ülkeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 13 - En Fazla Deri Ürünleri İhracatı Yaptığımız Ülkeler ve İhracat Miktarı (milyon dolar)

İhracat Yapılan Ülke	2014	2015	2016	2017*	2016-2017 Değişim (%)
<i>Rusya</i>	222	119	53	123	132,8
<i>Almanya</i>	125	103	109	119	9,7
<i>Irak</i>	121	130	91	107	17,8
<i>İtalya</i>	152	107	74	87	16,5
<i>Fransa</i>	70	54	61	65	5,9
<i>Bulgaristan</i>	22	20	51	62	21,7
<i>Birleşik Krallık</i>	85	66	57	57	0,6
<i>İspanya</i>	27	33	41	46	12,4
<i>ABD</i>	36	35	42	45	6,4
<i>Suudi Arabistan</i>	40	35	40	39	-1,2
<i>Romanya</i>	18	22	32	37	18,6
<i>Çin</i>	63	46	38	32	-14,7
<i>Hollanda</i>	18	27	29	28	-2,2
Yıl Toplamı	1.613	1.312	1.306	1.436	9,9

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap (*sıralama 2017 yılı baz alınarak yapılmıştır)

Tablo 14 - En Fazla Deri Ürünleri İthalatı Yaptığımız Ülkeler ve İthalat Miktarı (milyon dolar)

İthalat Yapılan Ülke	2014	2015	2016	2017*	2016-2017 Değişim (%)
<i>Çin</i>	828	620	449	376	-16,3
<i>İtalya</i>	280	233	207	207	0,0
<i>Vietnam</i>	175	173	179	154	-13,6
<i>Endonezya</i>	92	70	79	70	-11,4
<i>Hindistan</i>	87	82	60	50	-17,3
<i>İspanya</i>	75	46	32	38	16,9
<i>Fransa</i>	40	29	29	30	2,5
<i>Almanya</i>	30	21	18	23	28,7
<i>Romanya</i>	15	16	16	18	10,9
<i>Portekiz</i>	15	15	13	17	29,7
<i>Macaristan</i>	10	13	13	16	22,2
<i>Kamboçya</i>	11	9	11	13	24,0
<i>Irak</i>	13	5	7	12	70,9
<i>Finlandiya</i>	27	8	8	11	37,2
Yıl Toplamı	2.116	1.606	1.341	1.281	-4,5

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap (*sıralama 2017 yılı baz alınarak yapılmıştır)

Deri ürünleri sektörü ihracatımızda Rusya, Almanya, Irak ve İtalya ilk sıralarda yer almaktadır. İthalatımızda ise Çin, İtalya ve Vietnam ilk sıralarda yer almaktadır.

1.14.Sektörlerin Maliyet Bileşenleri

THD sektörleri hammadde (elyaf, deri) temini konusunda atılacak adımlara ihtiyaç duymaktadır. Maliyet baskısı her geçen gün daha fazla hissedilmekte, uluslararası arenada üretimin çevresel etki boyutu tüm yönleriyle irdelenmektedir.

AB genelinde imalat sanayi sektörlerinde sadece tasarım ve markalaşma ile büyüme değil AB içi üretimi artırmaya yönelik eğilim güçlenmektedir.

THD sektörlerimiz artık sadece düşük maliyete dayalı üretim anlayışıyla hareket eden gelişmekte olan ülkeler grubundaki rakipleriyle değil, Ar-Ge, inovasyon, tasarım ve yüksek teknoloji ile üretim için yatırım bütçeleri olan gelişmiş ülkelerle de rekabet etmektedir.

THD sektörlerinde çeşitli kuruluşların yapmış olduğu anketler neticesinde belirlenmiş maliyet bileşenleri incelendiğinde, boya terbiye işletmeleri hariç en büyük maliyet bileşenlerinin hammaddeler (ana madde ve yardımcı maddeler) üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

İplik sektörü özelinde hammadde, maliyetlerin %65 ila %90'nını oluşturmakta (Arif Öksüz, 2008, s.55) ve bu sebeple sektör, pamuk ve petrol türevi ürünler gibi emtia fiyatlarından etkilenmektedir.

Hazırgiyim sektöründe ana madde maliyeti kumaş üzerinde, deri ürünleri sektöründe ise işlenmiş deri üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Bunun yanında, emek yoğun sektörler olarak bilinen THD sektörlerinde (boya terbiye işletmeleri hariç) personel ve işçilik giderleri ikinci büyük maliyet kalemleridir. Maliyetlerin %19 ila %27'si personel ve işçilik giderleridir.

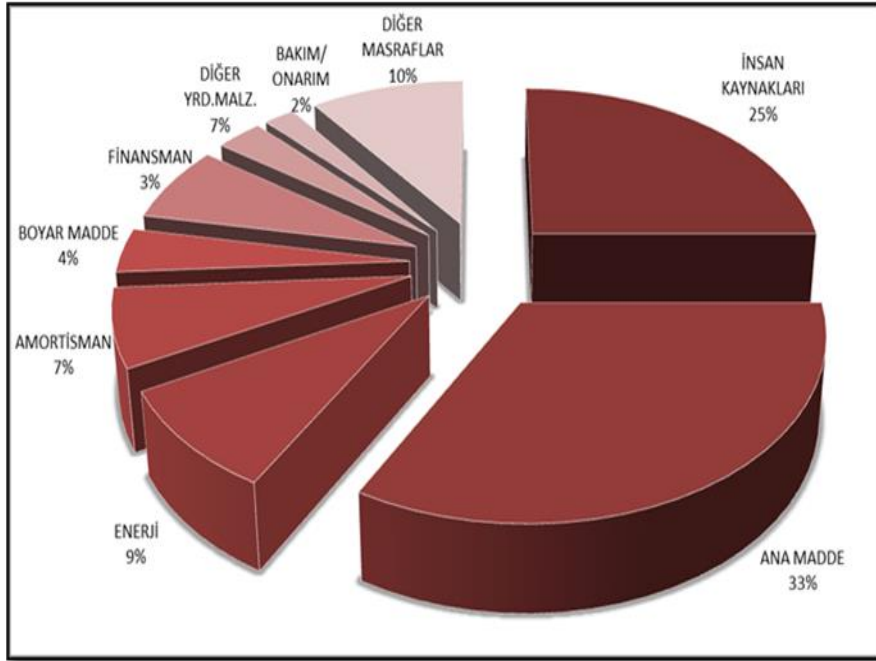
Diğer tekstil işletmelerine kıyasla boya terbiye işletmelerinde ilk sırada personel ve işçilik giderlerinin, ikinci sırada ise boyarmadde ve kimyasal madde giderlerinin yer aldığı görülmektedir.

Enerji maliyetleri ise sermaye yoğun olarak bilinen tekstil sektöründe üçüncü sırada yer almakta ve tüm maliyetlerin %9'unu kapsamaktadır.

Boya terbiye işletmelerinde ise; enerji giderlerinin maliyetler içindeki payı genel tekstil sektörüne, hazır giyim ve deri ürünleri sektörlerine kıyasla yüksektir. Boya terbiye işletmelerinde amortisman giderleri de yüksek çıkmaktadır.

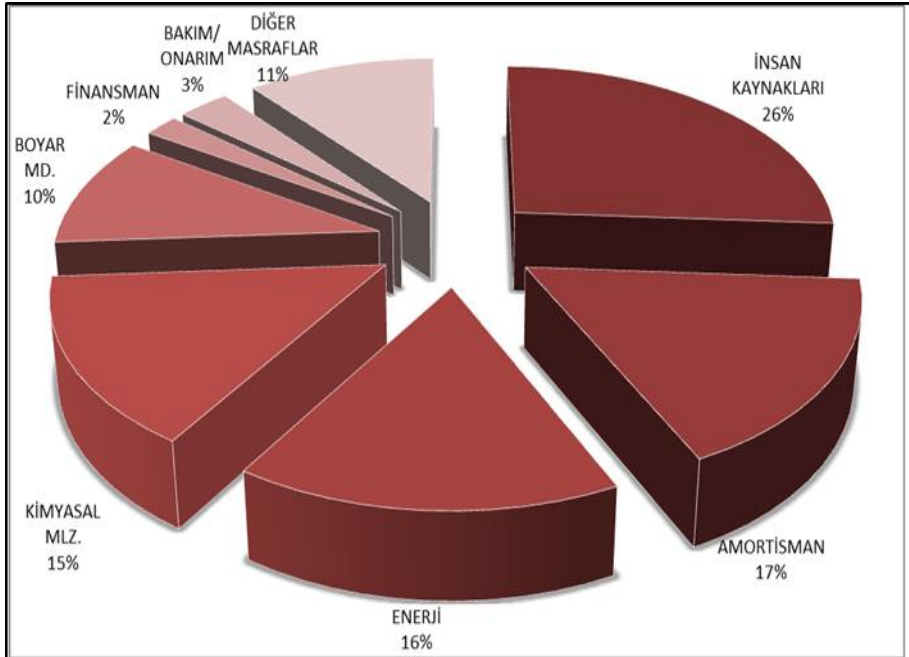
THD sektörlerinin maliyet bileşenlerine ilişkin şekiller aşağıda yer almaktadır;

Grafik 18 - Tekstil Sektöründe Yaklaşık Maliyet Bileşenleri (Genel)

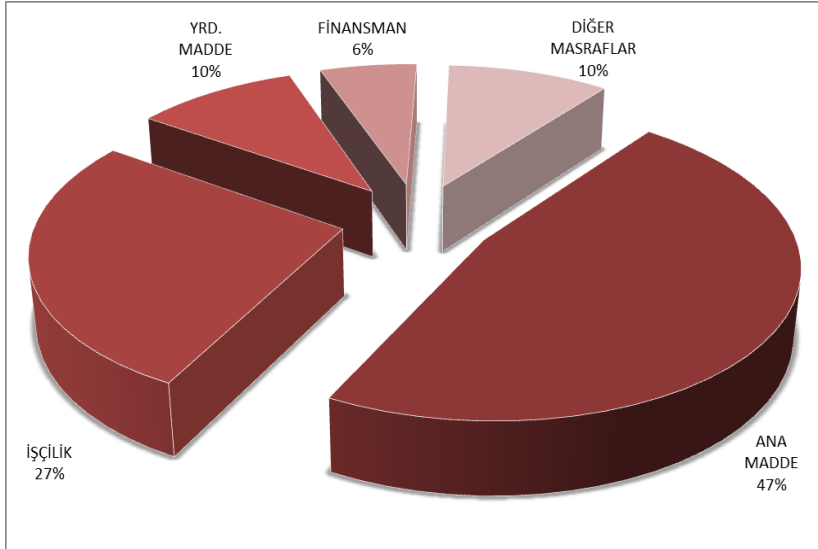
Kaynak: Türkiye Tekstil Sanayi İşverenleri Sendikası (TTSİS) 2005 yılı verileridir.

Grafik 19 - Tekstil Sektöründe Yaklaşık Maliyet Bileşenleri (Boya Terbiye İşletmeleri)

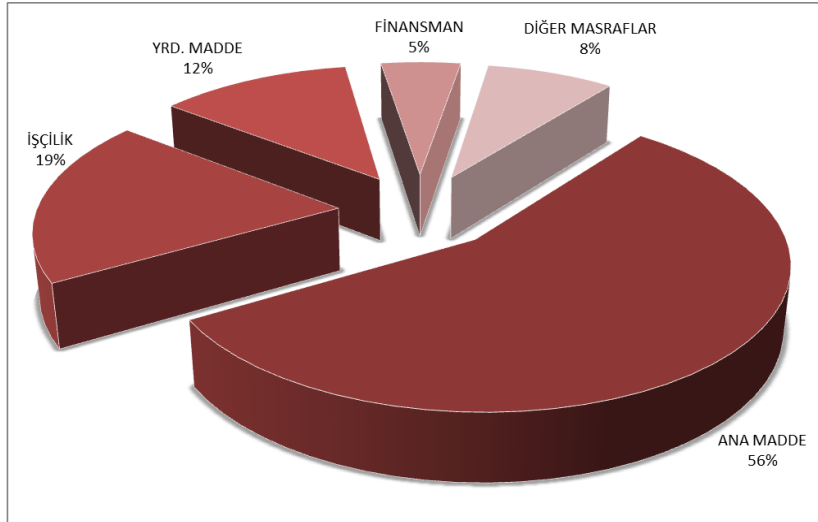
Kaynak: TTSİS 2005 yılı verileridir.

Grafik 20 - Hazır giyim Sektöründe Yaklaşık Maliyet Bileşenleri

Kaynak: İTKİB (2007 yılı verileridir.)

Grafik 21 - Deri Ürünleri Sektöründe Yaklaşık Maliyet Bileşenleri

Kaynak: İTKİB (2007 yılı verileridir.)

1.15. Sektörlerin 2023 Projeksiyonu

2013 yılında uygulamaya giren Onuncu Kalkınma Planı'nda (2014-2018); **“Nitelikli insan, güçlü toplum”, “Yenilikçi üretim, istikrarlı yüksek büyüme”, “Yaşanabilir mekânlar, sürdürülebilir çevre”, “Kalkınma için uluslararası işbirliği”** hedefleri yer almaktadır.

Onuncu Kalkınma Planı'nda yer alan **“İmalat Sanayiinde Dönüşüm”** başlığı altında; **“Tekstil, hazır giyim ve deri sektörlerinin müşteri odaklı, hız ve esnekliği ile üretici özelliklerini geliştiren, tasarım, koleksiyon ve marka yaratabilen, yenilikçi, çevreye duyarlı, pazarlama ve üretim kanallarında etkin olan bir yapıya dönüşümü desteklenecektir”** hususları ifade edilmektedir.

Bu doğrultuda THD sektörlerine yönelik olarak katılımcı bir yaklaşımla hazırlanan **Türkiye Tekstil, Hazırgiyim ve Deri Ürünleri Sektörleri Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2015-2018)**, Yüksek Planlama Kurulu'nun 18/06/2015 tarihli ve 2015/25 numaralı Kararıyla kabul edilerek, 25/06/2015 tarihli ve 29397 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Türkiye Sanayi Strateji Belgesi'nin (2015-2018) "Orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürünlerde Afro-Avrasya'nın tasarım ve üretim üssü olmak" şeklinde belirlenen uzun dönemli vizyonuna paralel olarak hazırlanan Türkiye Tekstil, Hazırgiyim ve Deri Ürünleri Sektörleri Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nın vizyonu "**Tekstil, hazırgiyim ve deri ürünleri sektörlerinde teknoloji ve tasarım içeren ürünlerde dünya pazarlarında lider ülke olmak**"tır.

Bu vizyon çerçevesinde genel amaç ise; "**Tekstil, hazırgiyim ve deri ürünleri sektörlerini katma değeri yüksek, yenilikçi, bilgi ve ileri teknoloji içeren ürün ve hizmet sunumları ile rekabetçiliğini arttırarak dünya ticaretinden daha fazla pay alan sürdürülebilir bir yapıya kavuşturmak**" olarak belirlenmiştir.

THD sektörlerinin güçlü ve zayıf yönleri ile sahip olduğu fırsatlar ve karşı karşıya kaldığı tehditler göz önünde bulundurularak Belge'de 5 hedef tespit edilmiştir:

- Sektörün uluslararası pazar payının ve rekabet gücünün artırılması,
- Üretim altyapısının geliştirilmesi,
- Ar-Ge, Ür-Ge, yenilikçilik faaliyetlerinin ve işgücünün geliştirilmesi,
- Yurtiçi ve yurtdışı tanıtım - pazarlama faaliyetlerinin etkinleştirilerek sürdürülebilir hale getirilmesi,
- Çevreye, insan ve hayvan sağlığına ve standartlara uygun üretimin sağlanmasına yönelik mevzuatın iyileştirilmesi.

Bu bağlamda, Eylem Planı'nda 32 eylem yer almaktadır.

Sürdürülebilirlik konusu ve iklim değişikliği artık çok daha fazla gündemdedir. Ülkemiz hedefleri ucuz ürünlerle rekabet etmek değil dünya ölçeğinde kalite ve marka imajı uyandıran bir sektör inşa etmektir. Değişen küresel şartlarda sürdürülebilir rekabetçilik için gerçekleştirilecek çalışmalar, ülkemiz ekonomisinde önemli yere sahip olan THD sektörleri açısından itici güç olacaktır.

2. SEKTÖRLERİN SON ALTI AYLIK DEĞERLENDİRMESİ

2.1. Son Dönemde Sektörlere İlişkin Türkiye ve Dünyadaki Gelişmeler

Yenilikçi elyaflar ve yenilikçi tekstil malzemelerinin stratejik önemini kavrayan ABD, Almanya ve Çin, bu alana yönelik olarak iş platformları oluşturmaya devam etmektedir. Avrupa Teknoloji Platformlarından biri olan Avrupa Tekstil Teknoloji Platformu, Avrupa'da tekstil sektörüne yönelik çalışmalarına devam etmekte ve sektöre yön verecek hamlelerin atılmasında öncülük etmektedir.

Avrupa Tekstil Teknoloji Platformu çalışmalarında son dönemde üzerinde durulan iki noktadan birisi; **"sanayiye kapsayan araştırma projelerinden ziyade, araştırma projeleri yürüten sanayi kuruluşlarına daha fazla ihtiyaç duyulduğu"**, bir diğeri de **"mali kaynakların sadece ileri teknoloji sektörlerine yönlendirilmemesi, bunun yanısıra imalatta istihdam yaratan mevcut sanayi sektörlerinin inovasyon ve katma değer seviyesini yükseltmelerine yardımcı olması için kullanılması"** yönündedir.

İhracat ağırlıklı olarak üretimlerini sürdüren THD sektörleri, ticari ilişkide bulunduğumuz ülkelerdeki gelişmelerden ve küresel ekonomiden etkilenmeye devam etmektedir.

23 Haziran 2016 tarihinde İngiltere'de yapılan Brexit (Britain+exit)oylaması, İngiltere'nin AB(28)'den çıkması kararıyla sonuçlanmış, AB'ye üye olduktan sonra ortak para birimi Euro'ya geçmeyen İngiltere, AB tarihinde birlikten ayrılma kararı alan ilk ülke olmuştur.

AB, İngiltere'nin üyelikten ayrılma kararının ardından 2 yıl sürecek olan geçiş sürecine ilişkin kuralları belirledi. Buna göre geçiş sürecinde, Londra yönetimi AB kurumlarında ve karar mekanizmalarında yer alamayacak. Geçiş süreci 31 Aralık 2020'de sona erecek ve İngiltere 2021'den önce AB'li ortaklarından izin almaksızın herhangi bir üçüncü tarafla ticari anlaşma imzalayamayacak.

Gümrük Birliğimiz bulunan Avrupa Birliği'nin, üçüncü ülkelerle yaptığı STA'lar sektörü etkilemektedir. Gümrük Birliği sebebiyle Türkiye, AB'nin STA imzaladığı ülkelerle, gümrük vergilerini sıfırlamak zorundadır. Ancak aynı ülkelere ihracatta Türkiye'ye uygulanan gümrük vergileri sabit kalmaktadır.

Sektörlerin sürdürülebilir kalınmasında çevre kilit noktada yer almaktadır. Artan sera gazı emisyonları sebebiyle oluşan iklim değişikliği konusu gündemden düşmemekte, konuyla ilgili

küresel müzakereler devam etmektedir. İlk olarak 1992 yılında, hükümetler Rio de Janeiro'da buluşmuş ve Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ni oluşturmuşlardır. 1997 yılında Kyoto Protokolü ile gelişmiş ülkelerin emisyon indirim hedefleri kararlaştırılmış ancak Çin ve Güney Kore gibi gelişmekte olan ülkelere hedef verilmemiştir. Küresel emisyonların % 55'ini temsil eden ülkeler Protokolü onaylayana dek yürürlüğe girememiş ancak 2004 yılı sonlarında Rusya'nın anlaşmayı kabul etmesiyle gerekli ağırlık oluşmuş ve yürürlüğe girmiştir (ABD, Kyoto protokolünün dışında kalmıştır). BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin bir alt anlaşması niteliğinde olan Kyoto Protokolünden sonra 2009 Kopenhag Konferansı gerçekleştirilmiş, gelişmiş ve gelişmekte olan büyük ülkelerin tamamı ilk defa sera gazı emisyonlarını sınırlamayı kabul etmiştir.

Uzun soluklu bir geçmişin ardından 30 Kasım - 11 Aralık 2015 tarihleri arasında Fransa'nın başkenti Paris'te düzenlenen İklim Değişikliği Konferansı'nda iklim değişikliğinin önlenmesi için üzerinde müzakere yürütülen metinde anlaşma sağlanmış ve anlaşma metninde; küresel ortalama sıcaklık artışının 1,5 ile 2 derece arasında sınırlandırılması, sera gazları emisyonunu azaltan çevreci ve sürdürülebilir ekonomilerin desteklenmesi gibi maddeler ön plana çıkmıştır. (2017 yılında ABD yönetimi, Paris İklim Değişikliği Anlaşması'ndan çekildiğini ve bu kararın Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne iletileceğini duyurmuştur.)

Sürdürülebilirliğin bir diğer ayağı da hammadde teminidir. 2011-2014 yılları arasında yüksek pamuk üretimi, özellikle Çin'de stokların birikmesine katkıda bulunmuştur. Fiyatlar düşük seyredince, çiftçilerin alternatif ürünlere yönelimi artmıştır. 2015-2016 yıllarında ise dünya pamuk tüketimi üretimi geçmiş ve aradaki fark stoklardan karşılanmıştır. Çin ve Hindistan'ın en büyük üreticiler ve aynı zamanda ne büyük tüketiciler olması pamuk pazarının ne denli konsantre olduğunu göstermektedir. ABD, Hindistan ve Brezilya dünya pamuk ihracatının %61'ini gerçekleştirmektedir. Yalnızca organik pamuk üretimi dikkate alındığında ise ülkemiz, Hindistan'dan sonra ikinci büyük organik pamuk üreticisi konumundadır. Ülkemiz tekstil sektörü, tükettiği pamuğun yarıya yakını, yurtiçinde yeterli miktarda üretim olmadığından ithal etmektedir.

20 Nisan 2018 Tarihli ve 30397 Sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2018/13) ile 5503.20 GTİP numaralı Güney Kore ve Endonezya menşeli polyester elyafın ithalatına dampainge karşı önlem uygulamaya sokulmuştur. (Güney Kore menşeli olanlar için %6,2, Endonezya menşeli olanlar için %6,2 - %12)

Yaşanan bir diğer önemli gelişme de 27/03/2018 tarihli ve 30373 (2. Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Vergi Kanunları İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun kapsamında yapılan düzenlemelerdir. Yapılan düzenlemeler aşağıda yer almaktadır:

- Katma Değer Vergisi Kanunu’na aşağıdaki geçici madde eklenmiştir:

“Sanayi Sicili Kanununa göre sanayi sicil belgesini haiz katma değer vergisi mükelleflerine münhasıran imalat sanayiinde kullanılmak üzere yapılan yeni makina ve teçhizat teslimleri ile Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamındaki teknoloji geliştirme bölgesi ile ihtisas teknoloji geliştirme bölgesinde, Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamındaki Ar-Ge ve tasarım merkezlerinde, Araştırma Altyapılarının Desteklenmesine Dair Kanun kapsamındaki araştırma laboratuvarlarında Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetlerinde bulunanlara, münhasıran bu faaliyetlerinde kullanılmak üzere yapılan yeni makina ve teçhizat teslimleri 31/12/2019 tarihine kadar katma değer vergisinden müstesnadır. Bu kapsamda yapılan teslimler nedeniyle yüklenilen vergiler, vergiye tabi işlemler üzerinden hesaplanan vergiden indirilir. İndirim yoluyla telafi edilemeyen vergiler, bu Kanunun (Katma Değer Vergisi Kanunu) 32 nci maddesi hükmü uyarınca istisna kapsamında işlem yapan mükellefin talebi üzerine iade edilir. İstisna kapsamında alınan makina ve teçhizatın, teslim tarihini takip eden takvim yılının başından itibaren üç yıl içinde; imalat sanayii veya Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetleri dışında kullanılması veya elden çıkarılması hallerinde, zamanında alınmayan vergi alıcıdan, vergi ziyayı cezası uygulanarak gecikme faizi ile birlikte tahsil edilir. Zamanında alınmayan vergiler ile vergi cezalarında zamanaşımı, verginin tarihini veya cezanın kesilmesini gerektiren durumun meydana geldiği tarihi takip eden takvim yılının başından itibaren başlar. İmalat sanayiinde kullanılmak üzere istisna kapsamında teslim edilecek makina ve teçhizatı belirlemeye Bakanlar Kurulu, bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.”

Katma Değer Vergisi Kanunu’na eklenen bu geçici madde ile özetle; sanayi sicil belgesine sahip imalatçı firmalar ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nin faaliyet alanlarında kullanacakları sıfır makinelerin alışında Katma Değer Vergisi ödenmez.

- Vergi Usul Kanunu’na aşağıdaki geçici madde eklenmiştir:

“Sanayi sicil belgesini haiz mükelleflerce münhasıran imalat sanayiinde veya Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu, Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun ve Araştırma Altyapılarının Desteklenmesine Dair Kanun kapsamında faaliyette bulunan mükelleflerce münhasıran Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetlerinde kullanılmak üzere, 31/12/2019 tarihine kadar iktisap edilen yeni makina ve teçhizat ile aynı tarihe kadar yatırım teşvik belgesi kapsamında iktisap edilen yeni makina ve teçhizat için uygulanacak amortisman oran ve süreleri, Maliye Bakanlığınca bu Kanunun (Vergi Usul Kanunu) 315 inci maddesine göre tespit ve ilan edilen faydalı ömür sürelerinin yarısı dikkate alınmak suretiyle hesaplanabilir. Bu şekilde yapılacak hesaplamada faydalı ömür süresinin küsuratlı çıkması halinde, çıkan rakam bir üst tam sayıya tamamlanmak suretiyle ilgili kıymetlere uygulanacak amortisman oran ve süreleri belirlenir. Bu şekilde belirlenen oran ve süreler izleyen yıllarda değiştirilemez. İmalat sanayiinde kullanılmak üzere iktisap edilen ve madde hükmünden yararlanılabilecek makina ve teçhizatı tespitte Bakanlar Kurulu, uygulamaya ilişkin usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.”

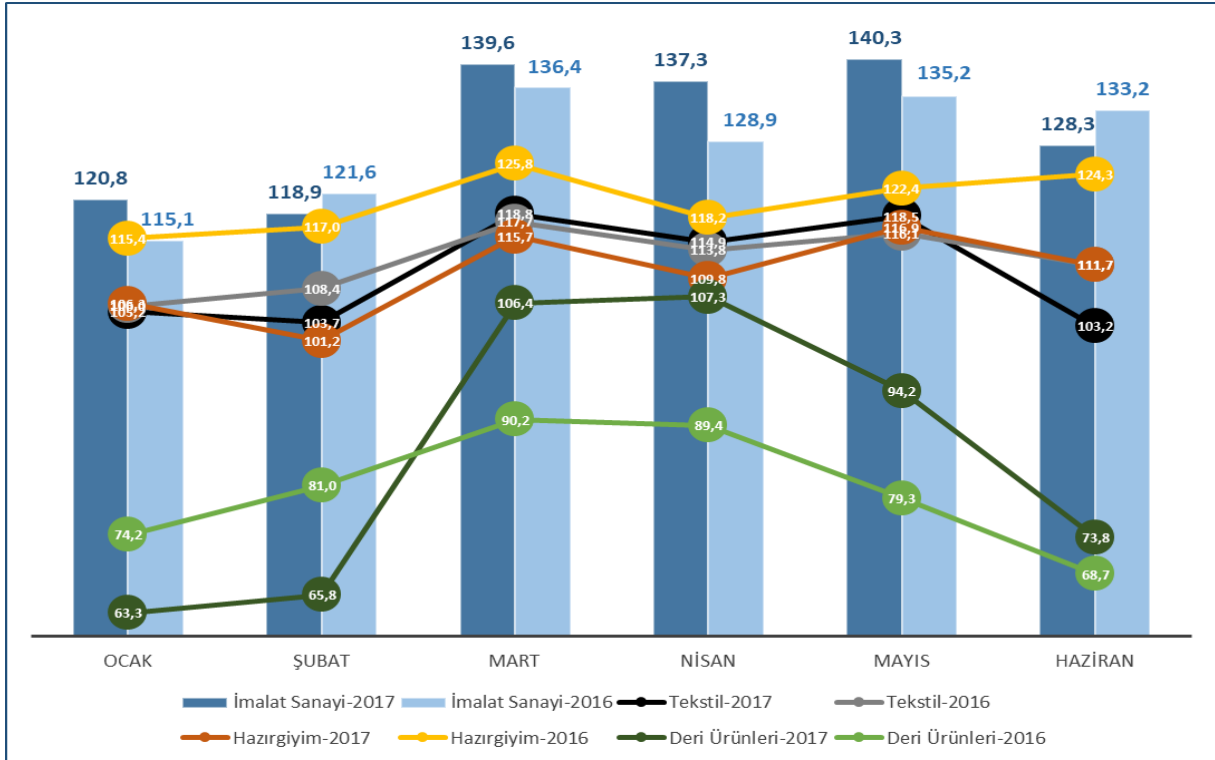
Buna göre amortisman oran ve süreleri faydalı ömür sürelerinin yarısı dikkate alınarak hesaplanabilecek ve katma değer vergisi istisnası kapsamında teslim edilecek yeni makine ve teçhizat listesi, 5/5/2018 tarihli ve 30412 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 30/04/2018 tarihli ve 2018/11674 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ekinde yer almaktadır. Liste kapsamında yer alan tekstil/hazırgiyim/deri ürünleri sektörüne yönelik makineler aşağıda yer almaktadır:

Saw-gin çırçır makinaları (8445.19.00.10.00 GTİP), Ev tipi yuvarlak örgü makinaları (8447.11.00.00.11 GTİP), Ev tipi dikiş-trikotaj makinaları (8447.20.20.00.13 GTİP), Sanayi tipi dikiş-trikotaj makinaları (8447.20.20.00.14 GTİP), Şerit ve kaytan yapan makinalar (8447.90.00.00.12 GTİP), Kurutma makinaları (kuru çamaşır kapasitesi 10 kg’ı geçmeyenler hariç) (8451.29.00.00.00 GTİP), Ütü makinaları ve presler (ısı ile yapışan presler dahil) (8451.30.00.00.00 GTİP), Sanayide kullanılan yıkama makinaları (8451.40.00.00.11 GTİP), Boyama makinaları (8451.40.00.00.13 GTİP), Diğer makinalar (8451.80.80.00.00 GTİP), Post, deri ve köselelerin hazırlanması, dabalınması veya işlenmesine mahsus makine ve cihazlar (8453.10.00.00.00 GTİP).

Önemli gelişmelerden biri de KOSGEB 2018 Yılı Makine Teçhizat Kredi Faiz Desteği Programının hazırlanmasıdır. 2018 Yılı Makine Teçhizat Kredi Faiz Desteği Programı, KOSGEB Veri Tabanına kayıtlı, imalat sanayinde faaliyet gösteren ve KOSGEB Desteklerinden yasaklı olmayan işletmelerin kullanacakları “yerli ve yeni” makine/teçhizat alımları için uygun koşullarda finansal destek sağlanması amacıyla hazırlanmıştır. Söz konusu Program kapsamında, işletmelerin kullanacakları kredilerde işletme başına en fazla 300 bin TL’ye kadar olan faiz/kâr payı bedelinin tamamı, KOSGEB tarafından karşılanacak, sıfır faizli, ilk 6 ayı ödemesiz, kalanı üçer aylık eşit taksitler halinde ödemeli toplam 36 ay vadeli olarak uygulanacaktır. Programa başvuru tarihleri 04 Haziran – 01 Ağustos 2018 olarak belirlenmiş olup hem KOBİ’lere ve hem de yerli makine imalatına destek olmak amaçlanmıştır. “Ölçek-Sektör-Karlılık” kriterlerinden oluşan değerlendirme yapısı ile başvurular puanlanacaktır (100.000.000 TL’lik bütçe çerçevesinde). Teminat sıkıntısı yaşayan işletmeler, Kredi Garanti Fonu Anonim Şirketi’nin sunduğu kefalet hizmetlerinden yararlanabileceklerdir. 2016 yılı Makine Teçhizat Kredi Faiz Desteği Programı’ndan yararlanan işletmeler, 2018 yılı Makine Teçhizat Kredi Faiz Desteği Programı’ndan yararlanamayacaklardır.

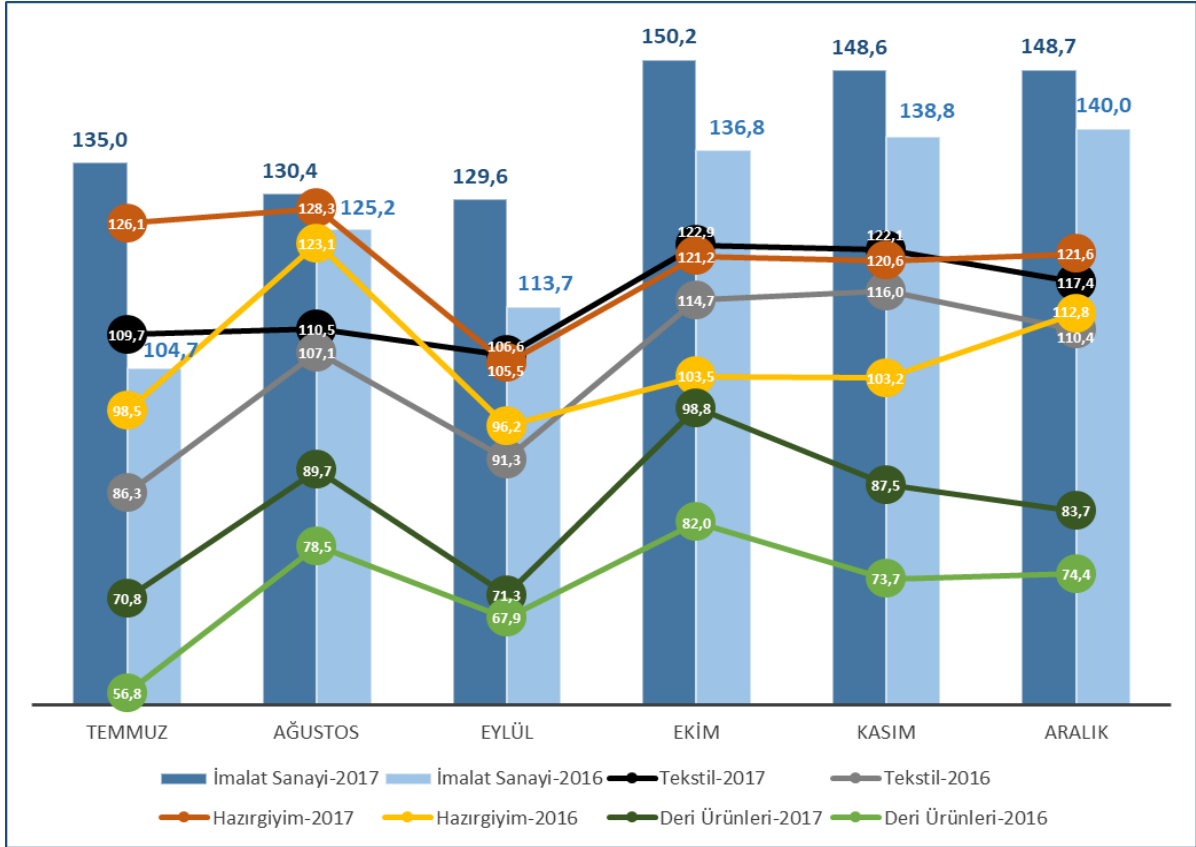
2.2. Sektörlerin Üretim Endeksi Değerlendirmesi

Grafik 22 - İlk Yarı Üretim Endeksi (2010=100)

Kaynak: TÜİK Sanayi Üretim Endeksi

Grafik 23 - İkinci Yarı Üretim Endeksi (2010=100)

Kaynak: TÜİK Sanayi Üretim Endeksi

2017 yılı ilk altı aylık dönemde THD üretim endeksleri ortalamaları imalat sanayi ortalamasının altında kalmıştır. Tekstil ve hazırgiyim sektörlerinde 2017 yılı ilk 6 ay üretim endeksi ortalaması 2016 yılının aynı dönemine oranla düşüş göstermiş, deri ürünleri sektöründe ise artış göstermiştir.

2017 yılı ikinci altı aylık dönemde THD üretim endeksleri ortalamaları imalat sanayi ortalamasının altında kalmıştır. Tekstil, hazırgiyim ve deri ürünleri sektörlerinde 2017 yılı ikinci 6 ay üretim endeksi ortalaması 2016 yılının aynı dönemine oranla artış göstermiştir.

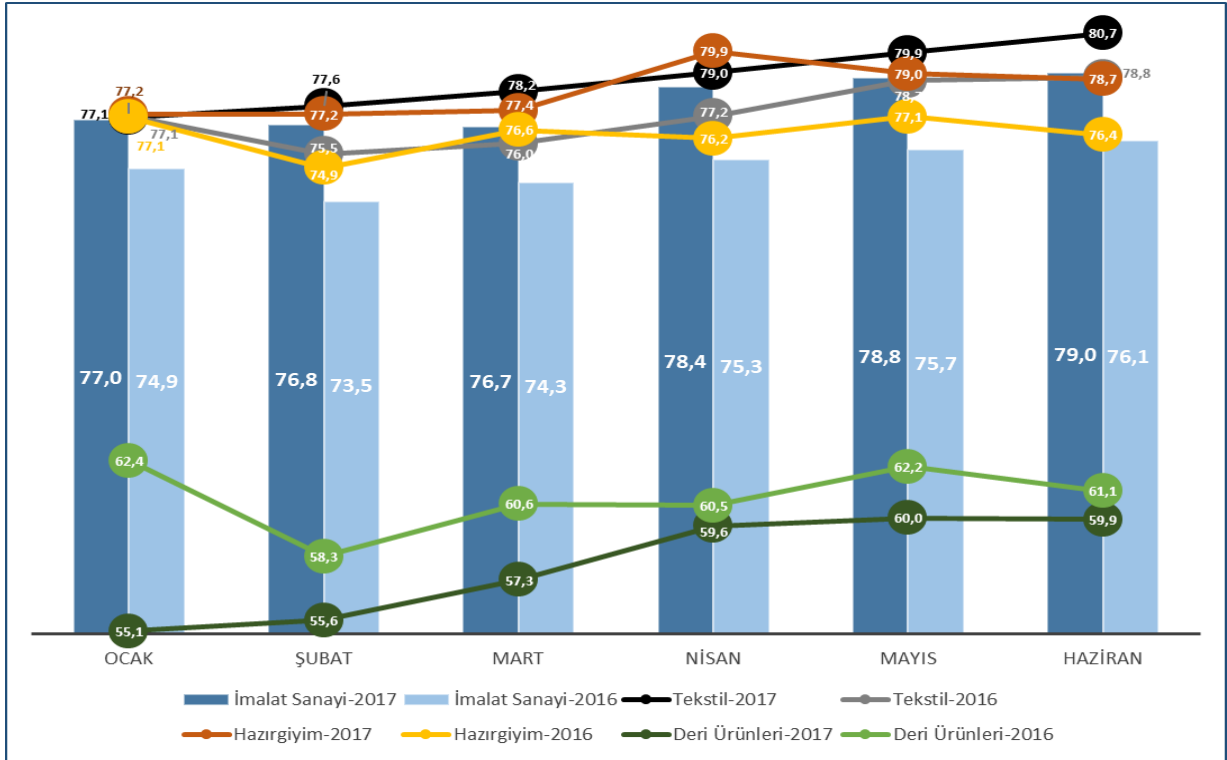
2.3. Sektörlerin Kapasite Kullanım Oranı Değerlendirmesi

2017 yılında kapasite kullanım oranlarının hesaplanmasında değişikliğe gidilmiştir. 2017 yılına kadar, kapasite kullanım oranlarının hesaplanmasında kullanılan İktisadi Yönelim Anketi yanıtları, birinci aşamada işyerlerinin bir önceki yıldaki ortalama üretimde çalışan sayılarıyla, ikinci aşamada üretim değerleriyle ve son aşamada ise katma değer verileriyle ağırlıklandırılmakta iken, 2017 yılından itibaren ağırlıklandırmanın her aşamasında anket kapsamındaki işyerlerinin bir önceki yıldaki üretim değerleri kullanılmaya başlanmıştır.

2017 aylık kapasite kullanım oranlarını 2016 yılının aynı dönemleriyle kıyaslamakta hesaplamada

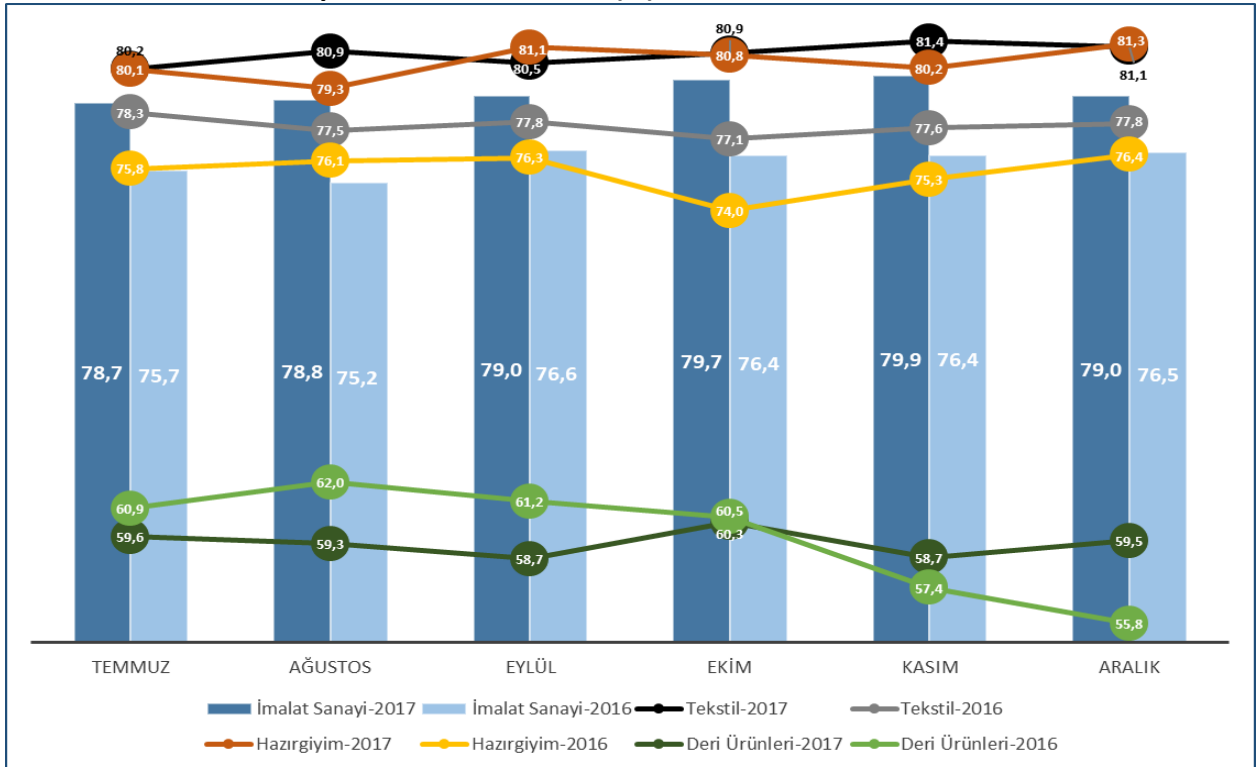
yapılan bu değişikliği dikkate almak gerekmektedir.

Grafik 24 - İlk Yarı Kapasite Kullanım Oranı (%)

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (mevsim etkilerinden arındırılmamış)

Grafik 25 - İkinci Yarı Kapasite Kullanım Oranı (%)

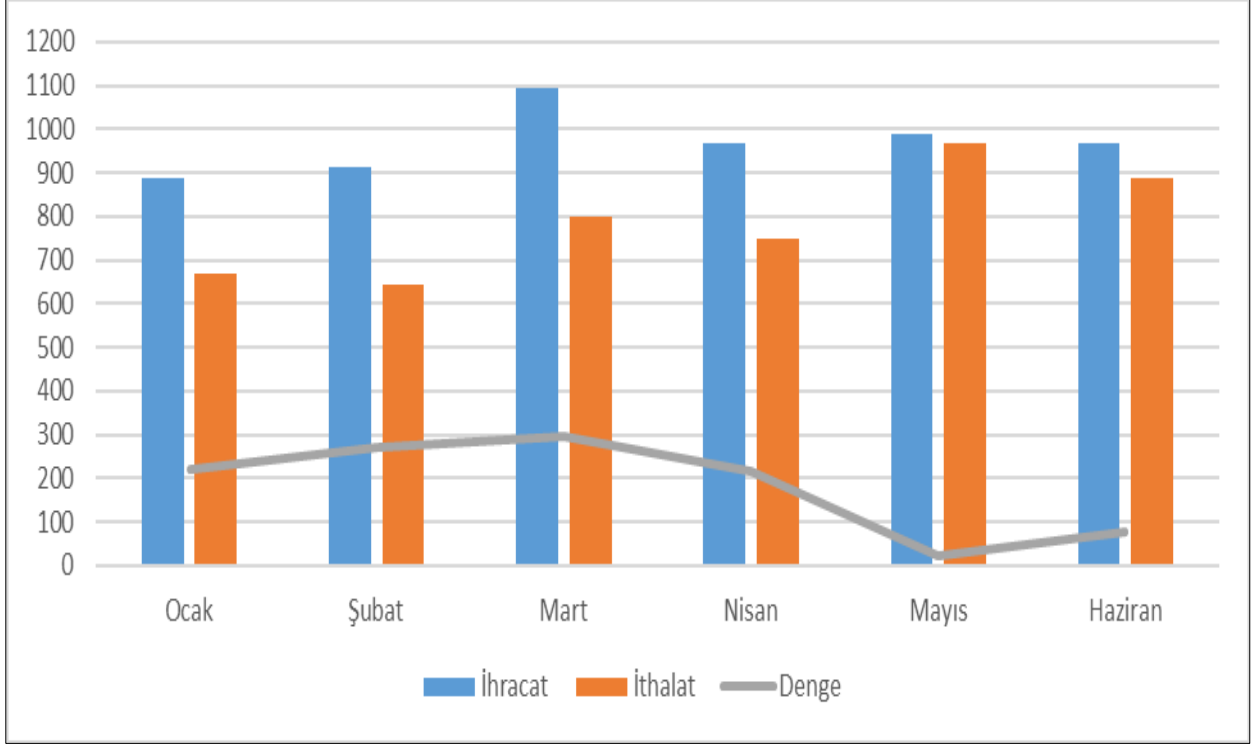

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (mevsim etkilerinden arındırılmamış)

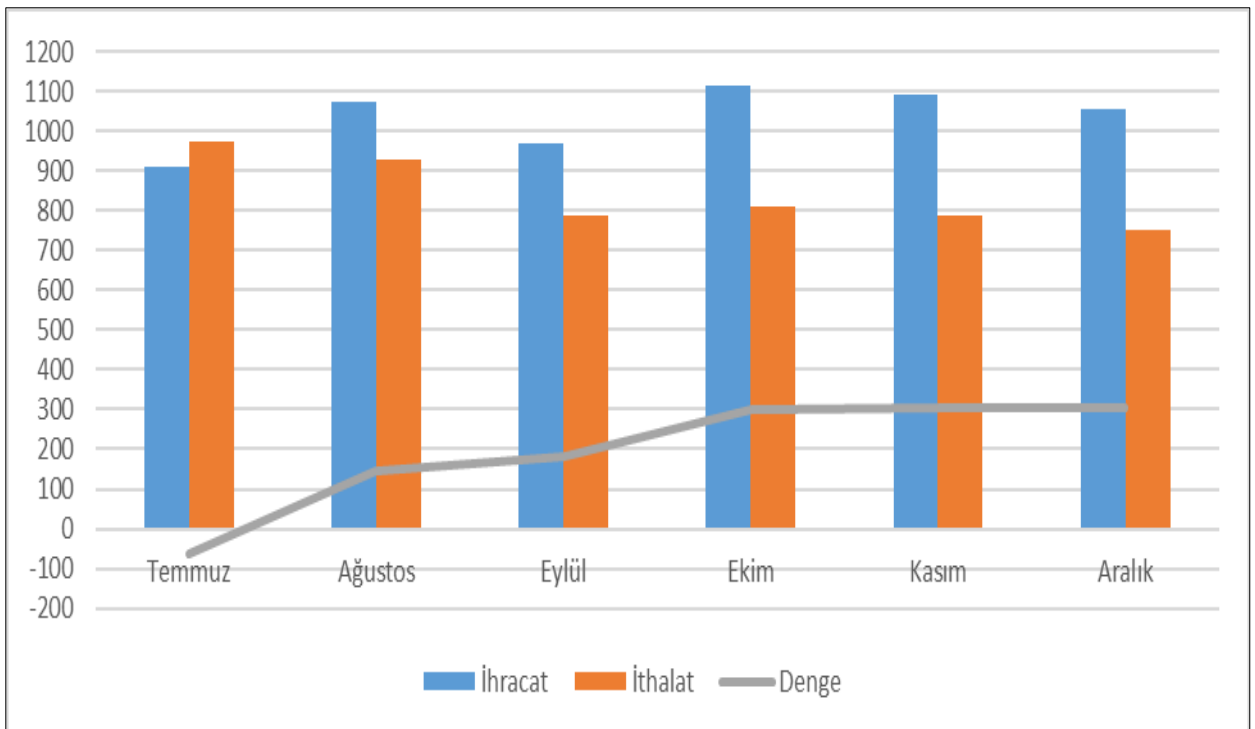
2.4. Sektörlerin İhracat ve İthalat Değerlendirmesi

Tekstil, hazır giyim ve deri ürünleri sektörlerimizin 2017 yılı ilk 6 aylık ve ikinci 6 aylık dış ticaret değerlerin aşağıdaki grafiklerde verilmektedir.

Grafik 26 - Aylar İtibariyle Tekstil Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar)

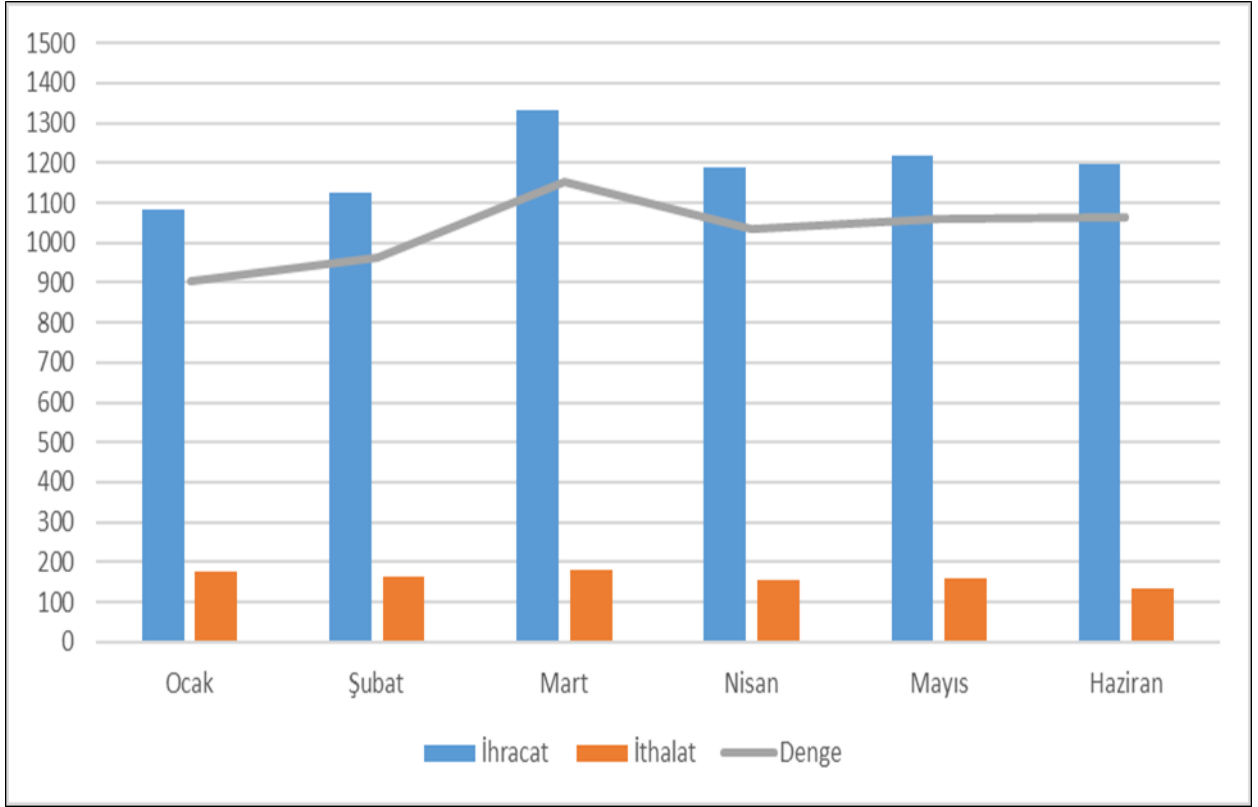

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap

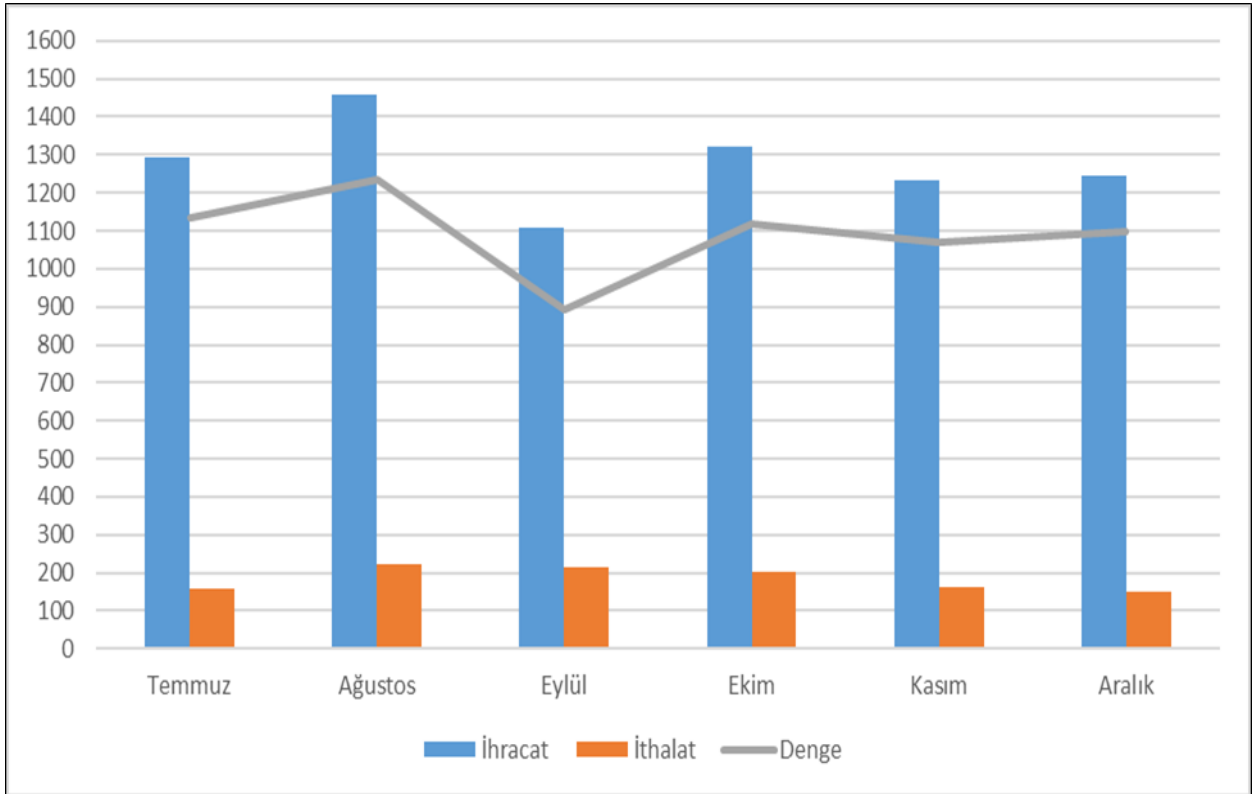

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap

Grafik 27 - Aylar İtibariyle Hazirgiyim Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar)

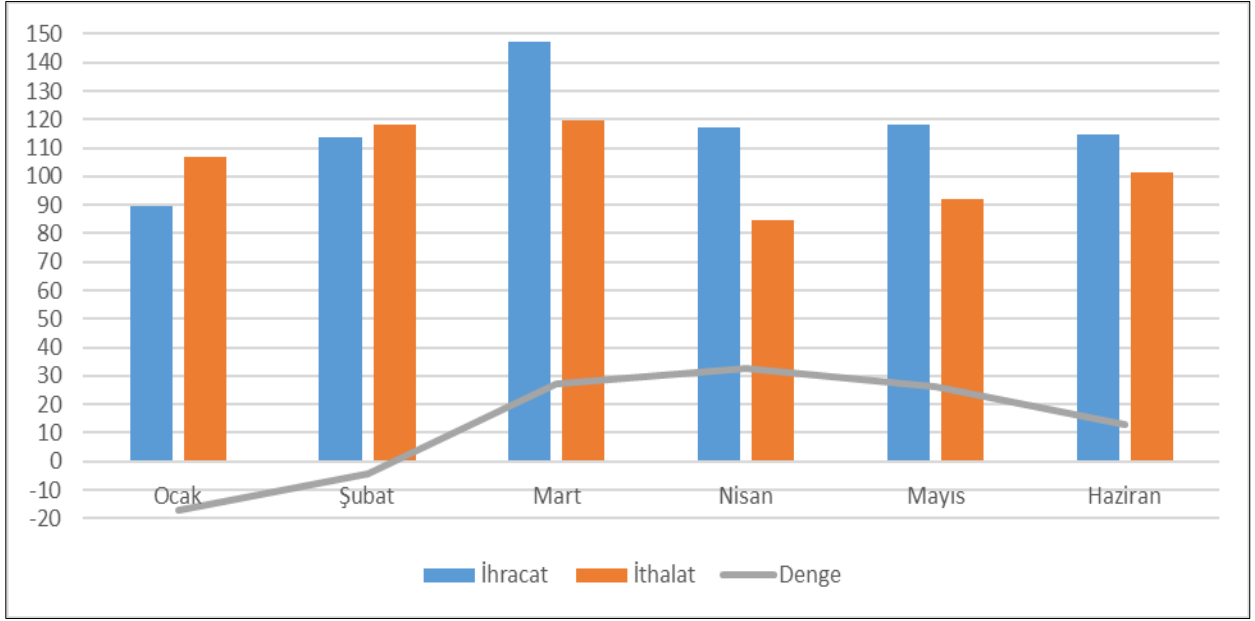

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap

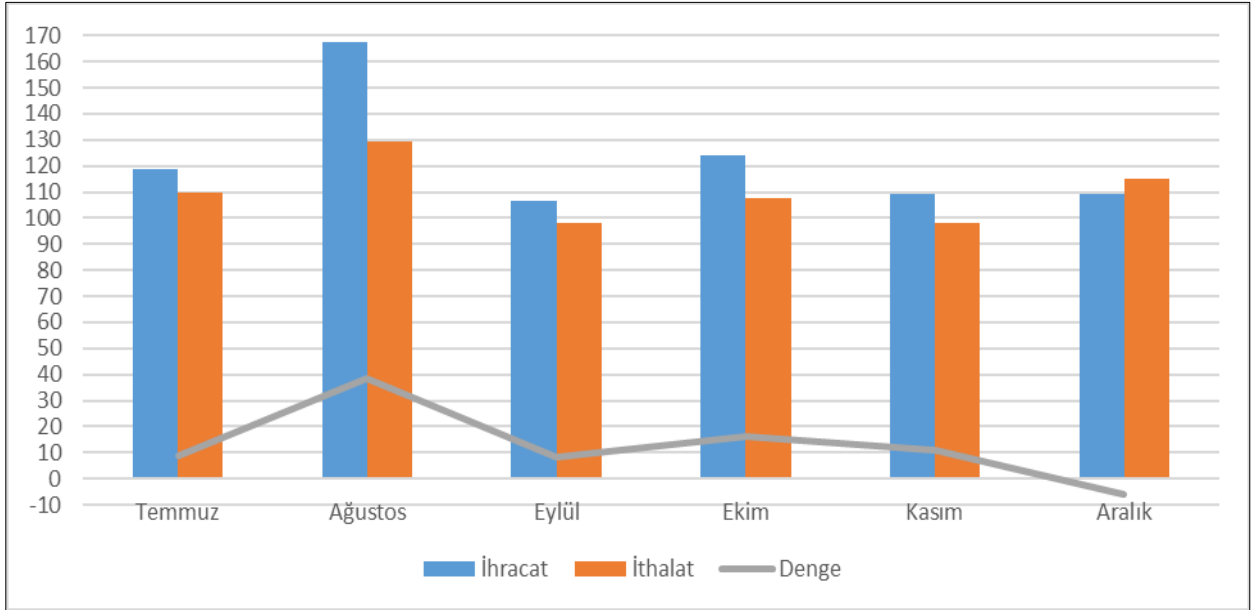

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap

Grafik 28 - Aylar İtibariyle Deri Ürünleri Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar)

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap

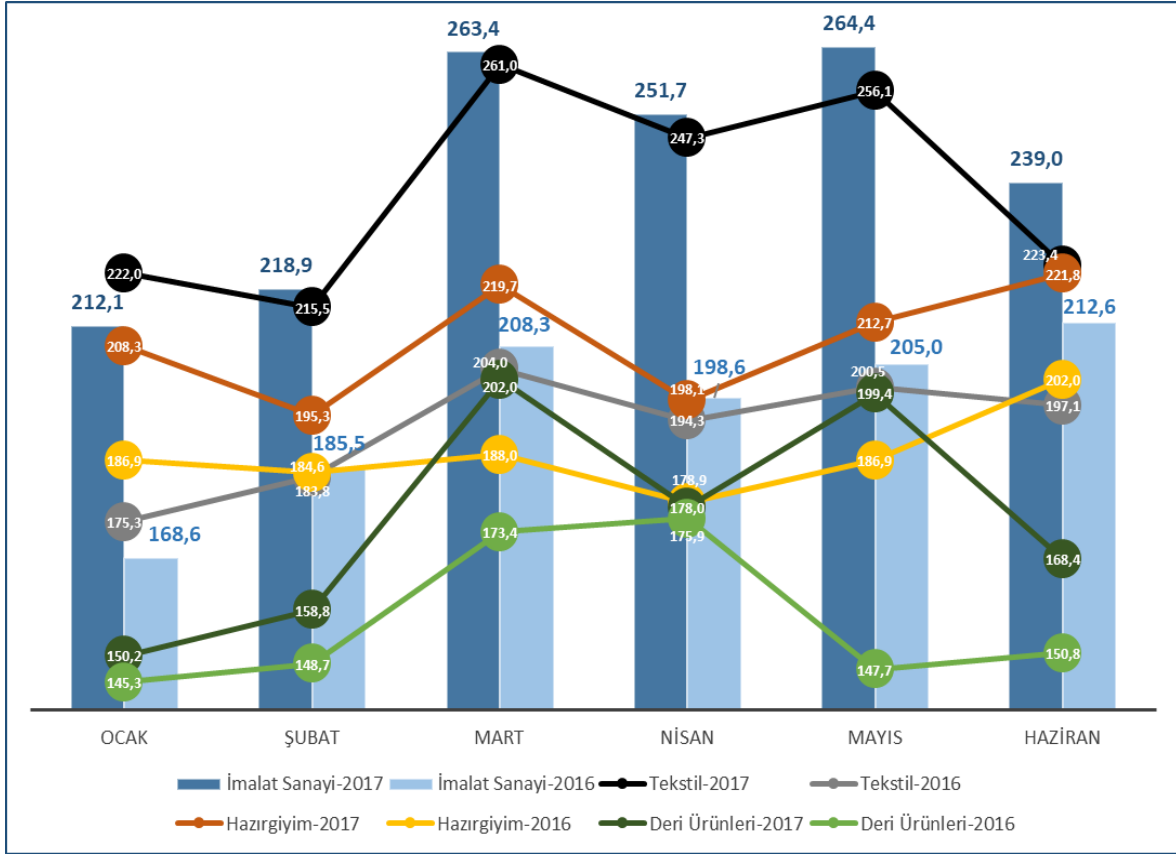
Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap

2.5.Sektörlerin Ciro Endeksi Değerlendirmesi

2017 yılı ilk altı aylık dönemde THD ciro endeksleri ortalamaları imalat sanayi ortalamasının altında kalmıştır. Tekstil, hazır giyim ve deri ürünleri sektörlerinde 2017 yılı ilk 6 ay üretim endeksi ortalaması 2016 yılının aynı dönemine oranla artış göstermiştir.

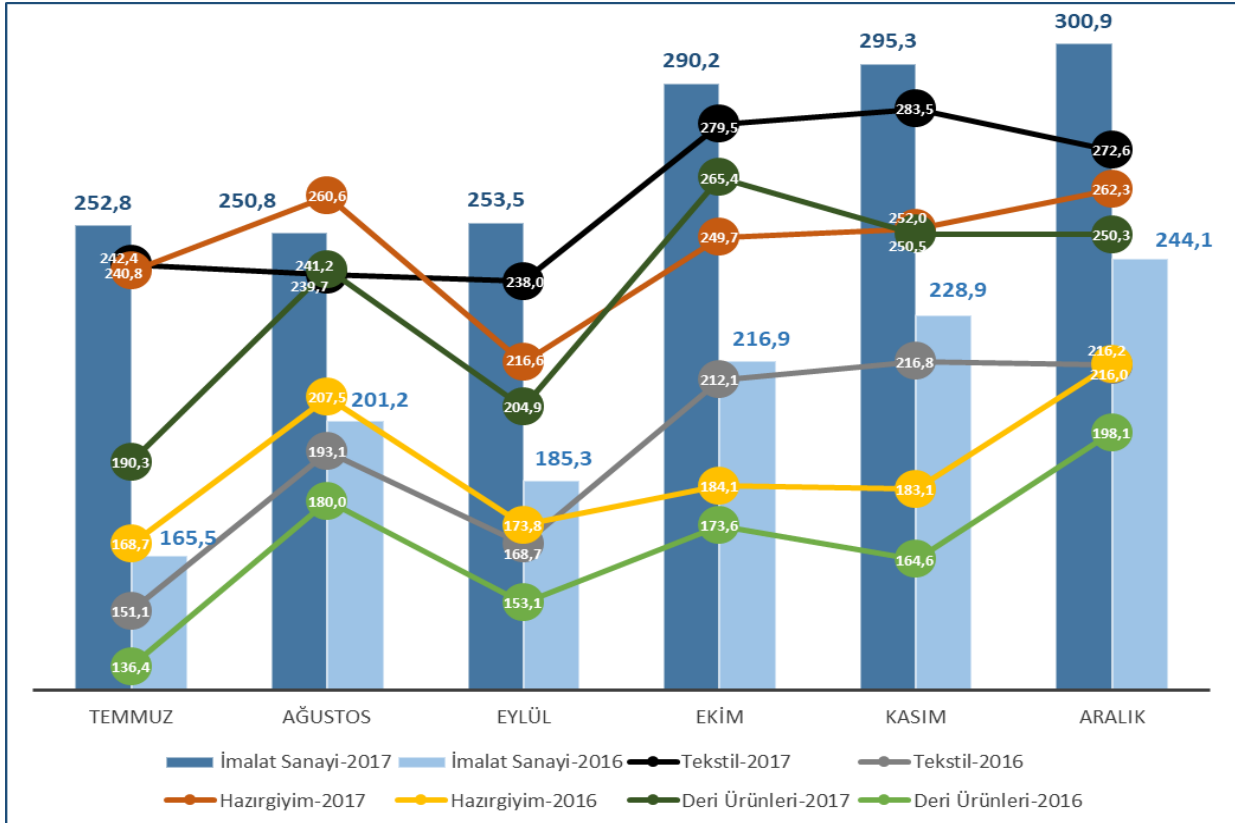
2017 yılı ikinci altı aylık dönemde THD ciro endeksleri ortalamaları imalat sanayi ortalamasının altında kalmıştır. Tekstil, hazır giyim ve deri ürünleri sektörlerinde 2017 yılı ikinci 6 ay ciro endeksi ortalaması 2016 yılının aynı dönemine oranla artış göstermiştir.

Grafik 29 - İlk Yarı Ciro Endeksi (2010=100)

Kaynak: TÜİK Sanayi Ciro Endeksi

Grafik 30 - İkinci Yarı Ciro Endeksi (2010=100)

Kaynak: TÜİK Sanayi Ciro Endeksi

KAYNAKÇA

- TÜİK
- SGK Aylık İstatistik Bültenleri, İşyeri ve Sigortalılara Ait İstatistikler
- SGK Yıllık İstatistik Bültenleri, İllere Göre Dağılım
- TCMB Finansal İstikrar Raporu Kasım 2017
- TCMB Reel Sektör Verileri Kapasite Kullanım Oranı Raporları
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri İstatistikleri
- TEDAŞ Elektrik Tüketim İstatistikleri
- TİM İl ve Sektör Bazında Rakamlar
- TOBB Sanayi Enventeri Üretici Dağılımı İstatistikleri
- ITC Trademap
- Yıllık Uluslararası Tekstil Makineleri Sevkiyatı İstatistikleri (Annual International Textile Machinery Shipment Statistics - ITMSS, Released by International Textile Manufacturers Federation - ITMF)
- ÖKSÜZ, Arif (2008), Tekstil Sektöründe Ürün Maliyetinin Hesaplanması ve Maliyet Kontrolü. Yüksek Lisans Projesi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
- Avrupa-Akdeniz Bölgesinde Tekstil ve Hazırgiyim Değer Zincirinde Dijital Entegrasyon, Enerji ve Kaynak Verimliliği Konusunda Fırsatlar Konferansı, 27-28 Nisan 2015 Polonya/Krakov
- TTSİS Tekstil İşveren Dergileri Sayı 429 (Nisan 2017)
- TTSİS Tekstil İşveren Dergileri Sayı 433 Kasım-Aralık 2017
- TTSİS Tekstil İşveren Dergileri Sayı 434 Ocak-Şubat 2018
- World Textile Information Network (newsletters@wtin.com)
- <https://create.piktochart.com>
- Dünya, Sayfa 12, 26/06/2015, Tekstil Mükemmeliyet Merkezi Kurulacak
- Dünya, Sayfa 16, 13/05/2015, Teknik Tekstiller Araştırma ve Uygulama Merkezi Projesi İmzalandı
- Dünya, 06/04/2015, Hafifleten Teknolojiler
- Dünya 21/03/2017 Sayfa 6 Alev İletmez Özellik Kazanan Keçeyle 2 Milyon Dolar İhracat
- <http://www.textotex.com>